

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ז' (תשפ"ג)

אוצר פניני גאוני ההנהגות והחסידות

◆ כי תבא ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טז | עבודת האדם לייחד
הגשמויות עם הרוחניות
מילין יקירין - מילתא הדת"א

יב | הכוונה בה'
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יג | מיסודות החסידות שאפשר
לעבוד את ה' גם בצרכי גשמויות
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

גְּנִיז יוֹסֵף | כי תבא ר"ת כ'לם י'עשו ת'שובה ב'חדש ו' א'לול א

בְּאֵרוֹת הַמַּיִם | הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום הם הבת קול היוצאת מהר חורב א

כְּנֶסֶת יְחֻזְקָא | בכל מצב יכול האדם לשוב בתשובה א

אֲגָרָא דְכֶלְהָ | התפלה צריכה להיות שלמה כאשר כל אות ואות נאמרת בהתקשרות כל האיברים א

פְּתוּחֵי חוֹתֵם | האותיות שמוציא בתפלה בשלמות בונות עולמות עליונים א

מֵאֲמָרֵי אֲדָמוֹר הַזָּקֵן הַקְּצָרִים | באור הפסוק על פי פנימיות העבודה והעלאת הראשית ב

לְקוּטֵי שִׁיחוֹת | הלמוד מפי שהבפורים הובאו מהפרות הטובים ביותר, ומעונת הפרות הראשונה, קדם הנאת האדם מהן ב

תּוֹלְדוֹת יִצְחָק | רמז הפסוק על דרך התנצלות האדם לפני בוראו על הפצר המסיתו בכל עת ג

שֵׁם מִשְׁמוּאֵל | עקר המצוה היא החיות והשמחה והתשוקה אליה | ענין זה מצוי רק בעם ישראל ולא באומות ג

בְּרִכוֹת לַעֲד | אלו תפלין שבראש - קדשת התפלין צריכה להדר בתוך ראש האדם ג

כְּנֶסֶת יְחֻזְקָא | התחזקות פנגד הכפדת היצר ג

מֵאֲמָר מְרֻדְכִי | יש להתדבק בה' גם בעת למוד הגמרא - באור הענין ד

תּוֹרַת הַרְמֵ"ל | רמז הפסוק על שקיעת האדם בתאוותיו ד

רְזָא דְשֶׁבֶת | פעמים שהאדם פועל לעצמו פתיחת השפע ומפסיד זאת מחמת שדוחק את השעה לחפש מקורות אחרים ד

שַׁעֲרֵי אֶרְכָּה | המלאכים הנבראים מהמצוות מליצים זכות בראש השנה ד

אוֹר הַמַּאִיר | ימים אלו נקראים 'ימי רצון' פי אין לה אדם מישאל שאינו מתעורר בהם ד

אֲמָרֵי הַרִ"ם | הימים עצמם שואגים כארזה לאדם שישוב בתשובה פראוי ה

לְקוּטֵי תוֹרָה | בחדש אלול הוא זמן שהמלוך בשדה וכל החפץ ביכלתו להתקרב אליו ה

שַׁעֲרֵי אֶרְוֶה | בחדש אלול התשובה מתקבלת ביותר ה

תּוֹלְדוֹת אֶהֱרֹן | כשבא ר"ח אלול צריך לקשר עצמו ליראת הבורא ולתקן כל השנה ה

עֲטֻרַת יִשְׂרָאֵל | בחדש אלול שבים בתשובה קדם חזרת ימי השנה למקורן ה

עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל | יש לשוב בתשובה מרב געגועים על הנשמה הקדושה הנתונה בקרב האדם ה

אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל | טעם התשובה באלול כדי שגבוא נקיים וזפים לימי הדין ה

בְּאֵר מִשָּׁה | על ידי ההכנה בתשובה השי"ת מרחם ומוחל וסולח ובאים לפניו בראש השנה זכים ונקיים מכל סוג ופגם ה

עֲרֵבֵי נֶחֱל | בחדש אלול יאש עצמו מכל העסקים ויעשה עצמו אלם וידבר רק דברי קדשה, ויפשפש במעשיו בכל עת ה

שֶׁפֶת אֲמֵת | בחדש אלול יש להבדל מכל הכלי עולם הזה ולהיות מוכן רק לעבודת השם ה

עֲטֻרַת יִשׁוּעָה | יש להתפלל שתהיה לנו מנוחה וישוב הדעת בנמים הנוכחים ה שם משמואל | יש להתכונן ולציר במחשבה את עבודת הקדש של חדש תשרי ה

סֵדֶר הַזְּמַנִּים | בכל יום מחדש אלול נכלל מקצת מראש השנה ו

תּוֹלְדוֹת רַבְנֵי יְחֻזְקָא | למוד מסכתות פ'רות ת'מורה ר'אש השנה י'ומא ס'בה בחדש אלול ותשרי ו

אוצרות גאוני הדורות

אֶפְרַיִן | טעם הבאת בפורים שיזע האדם פי לה' הארץ ומלוואה ו

חֻמְדַּת יִשְׂרָאֵל | השירות ותשבחות שאומרים בתפלה צריך להיות בקול רם ו דְּבָרֵי הַבְּרִית - דְּבָרֵי מִשָּׁה | מחשבות אמות העולם נחשבות כמעשה ו

שִׁמּוֹן הַמַּאִיר | הלומד חכמות חיצוניות מסיג גבולו של הקב"ה ו

אֲמָרֵי שִׁפְר | הרגיל לנצח במלחמותיו מתברר כבר ביציאתו למלחמה ו

וְלִבְשׁ הַכֹּהֵן | על ידי התבוננות במי שלמעלה ממך תזכה למדת הענוה ז

פְּרוּרֵי לֶחֶם | על ידי השפלת והכנעת הגוף מתרוממת הנשמה למעלה ז

בֵּית יִשְׂרָאֵל | התחזקות הגרים מעוררת קטרוג על ישראל ז

רַבֵּי חַיִּים נָסִים אַבּוּלְעַפְיָה | האסור לשוב מצרימה הוא רק דרך היבשה ז

רַבְנֵי בַחַי | שמחת המצוה - שלמות עבודת ה' ז

סִפְר הַחֲרָדִים | כפי שמחת המצוה יגדל שכרה ח

זֶרַע בְּרַף | נטילת שכר על שמחת המצוה בעולם הזה ח

יַעֲרֹת דְּבַשׁ | שלמות האדם על ידי עשיית המצוות בשמחה ח

שְׂאֵרֵי יַעֲקֹב | עקר עבודת השמחה קדם עשיית המצוה ח

צְוֹאֲרֵי שֶׁלל | הארת הנפש והזדככות החמירות על ידי שמחת המצוה ח

דְּבָרִים אַחֲדִים | גדול הנהגה מיגיעו יותר מירא שמים - שהשומח במצוות אוכל פרותיהו בעולם הזה והקורן בעולם הבא ח

פְּלֵא יוֹעֵץ | גדל השכר של המסיח דעתו מצערו ויגונו ושמח בעבודת ה' ט

לְקוּטֵי מַהְרֵ"ם שִׁיק הַחֲדָשׁ | עקר שכר המצוה על עשייתה בשמחה ט

מעשי צדיקים ט

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים את היום!

נושאים בפרשת כי תבא

רמזי התשובה בפרשה

גנוי יוסף

רבי יוסף מסטאנוב זיע"א

כי תבא ר"ת ב'לם י'עשו תשובה ב'חדש י' א'לול

והיה פי תבא (כו א), ראשי תבות פי תבא ב'לם י'עשו תשובה ב'חדש י' א'לול, שנטלוהו מעשו חדש זה שרצה לקבל לשלט ג' חדשים תמוז אב אלול נגד ניסן איך סיון ששלט יעקב, אבל נטלו ממנו אלול שלא שלט באלול כדי שישאר אל יעשו תשובה.

עקר התשובה היא שיוכלו להתפלל בכונה

ועקר התשובה באלול שיוכל להתפלל בכונה ופה, זהו שאמר כי תבא אל הארץ, שיבא בתבה היא התפלה שנקראת ארץ פנ"ל, והתפלה נקראת בכורים שהיא ראשית כל דבר הן תורה ומצוות, מפל שפן משא ומתן שאסור לעסק בשום עסק קדם התפלה.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר ולקחת מראשית כל פרי האדמה, שכל פרות שאדם עושה התפלה קודם לכל, ועקר התפלה הכנעה, לך פתיב מראשית ולא כל ראשית, רמז על מה שגאמר 'עניי ה' אלוקיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה' (דברים יא יב), ודרשו חז"ל (ר"ה טו): מראשית, כל שנה שרשה בתחלתה, היא תכלית עונה, שהוא בעיניו פרש ועני מתעשרת בסופה:

בארות המים

רבי יצחק אב"ד בענדער זיע"א

הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום הם הבת קול היוצאת מהר חורב

היום הזה אנכי מצוך לעשות וגו' ושמת ועשית וגו' בכל לבך ובכל נפשך (כו טו), ופרש רש"י ו'ל בכל יום יהיו בעיניך בחדשים, דהנה אמרו רז"ל (אבות פ"ו מ"ב) בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב וכו', ואיתא בספרים הקדושים בשם הפעל שם טוב זי"ע דלכאורה יפלא מה תועלת יש בהבת קול אם אין שומע וכו'.

ואמרו ז"ל, דהרהורי תשובה הבאים לכל אדם בכל יום הם מהכרות הבת קול, שמתעורר בלב כל אדם כהולם פעם אף פגיע יעבר ואיננו, לזאת צריך האדם לעשות פלי לזה ההתעוררות לכל גמוש

מאתו, ועל ידי תורה ותפלה ישאר האור בקרבו.

באור 'בכל יום יהיו בעיניך בחדשים' | משל מהמורה שעות הנוקש בכל יום

ועל פי זה יש לפרש בכל יום יהיו בעיניך בחדשים - פי על ידי ההרגל יוכל להיות שלא ישמע כלל קול הקורא פנו דרך ה', וכמשל המורה שעות המקשקש בכל שעה וכמה פעמים ביום שאין שומע לו מחמת הרגילות ומטרדתו, לזאת צריך להתחזק בזה שלא יתישן אצלו ויהיה בכל יום פדבר חדש.

הרמז בלשון הפסוק

וזה פרוש היום הזה אנכי מצוך לעשות וגו' על ידי הבת קול המכרות וכו', ושמת לכלי יחלף מאתך, על ידי בכל לבך עסק התורה בחינת ל"ב נתינות חקמה, וידוע למשפילים כי לב היא בחינת אוריתא, ובכל נפשך נקרא בחינת תפלה שפיכת הנפש, שנקרא בחינת מלכות פה, וכמו שגאמר 'פי קרוב אליך הדבר מאד בפיה ובלבבך לעשותו' (דברים ל יד):

בנסת יחזקאל

רבי יחזקאל מרדומסק זיע"א

בכל מצב יכול האדם לשוב בתשובה

ולקחת מראשית כל פרי האדמה (כו ב). הינו שהאדם יוכל לקח לו דרך תשובה מפרי האדמה, הינו שישתפל בגרעין הרע שבל יוכל לצמח עד שנקרב לגמרי, וזאת נקרא העדר הקודם להויה, ואז הוא עושה פרות.

וכך האדם יוכל לקח לו דרך, אף על פי שהוא מלא חטאים ופשעים ואיך יוכל לעמד לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא, אף על פי כן אם האדם ישוב אל ה' בתשובה שלמה בכל לבו, אזי יוכל לצמח ממנו כלי חדש ויוכל להיות בתכלית השלמות:

שלמות התפלה

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

התפלה צריכה להיות שלמה כאשר כל אות נאות נאמרת בהרגשת כל האיברים

אבנים שלמות תבנה כו' (כו ו). יש לרמז, כבר ידעת אותיות נקראים אבנים

כמו שאיתא בספר יצירה, וכתבו המקבלים שכל אות הוא שיעור קומה, ולךך צריך לדבר כל אות בהרגש כל איבריו, וכאם לאו, יהיה האות כמו בעל מום מחסר איזה אבר.

והנה ידוע שעל ידי התפלות מעלים עליות בכל העולמות, וזה דוקא כשהאותיות אינם מחסרים אבר, פי כל אשר בו מום לא יקרב ולא ירצה לקרבו.

הרמז בלשון הפסוק

וזה אבנים שלמות, רצה לומר אותיות שלמים בכל הרגש איברך, תבנה את מזבח ה' אלוקיך הינו מלכות שמים הנקרא זב"ח, אז והעלית עליו עולת, הינו עליות העולמות לה' אלוקיך, והבן:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

האותיות שמוציא בתפלה בשלמות בונות עולמות עליונים

ובנית שם מזבח לה' אלוהיך מזבח אבנים לא תניף עליהם כדול. אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלוהיך והעלית עליו עולת לה' אלוהיך, וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת לפני ה' אלוהיך. וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב (כו ה-ח)

אפשר לרמז, דהאותיות נקראות 'אבנים', כמו שכתוב בספר יצירה (פ"ד מט"ז) שתי אבנים בונות שני בתים. ועוד, ממקומו הוא מכרע, דכתיב (שמות לא יח) 'לחת אבן'.

והנה על ידי תפלה וקריאת שמע וספר תורה נבנים עולמות עליונים על ידי האותיות שאנו מוציאים מפינו, דכל דבר קדשה שיש למטה יש דגמתו למעלה, והאותיות שיש לנו יש דגמתן רוחניים למעלה, וכשאנו מעוררים אותם למטה מתעוררים למעלה ונבנו עולמות על ידיהם.

ובפרט מן הפרט [בזמן התפלה] דהוא שעת תקון הארבעה עולמות ומצבם ומעמדם, באותה שעה נעשית פעולה גדולה על ידי מוצא האותיות, כמבאר בזהר הקדוש (ח"ב רסב): ובדברי רבנו האר"י ז"ל (שער הכונות דרושי תפילת השחר דרוש ב).

ולזה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לכוון האדם דעתו ושפתיו לבלתי ידח ממנו נדח, דהינו שלא יהיה קורא במרוצה עד שיבוא לידי דלוג והבלעה,

אומרים בתפלתנו, על ידי אמירתנו נחשב לנו כאלו עשינו אותם במעשה, כמו שאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו'.

וזה שאמר על ידי אכנים שלמות שהם האותיות שמוציא בתפלה פתקונו, בזה נחשב כאלו בנינו מזבח והעלית עליו עולת וזבחת שלמים ועשית כל משפטי הקרבנות:

בקריאת שמע מקום מצות למוד תורה

הוסיף ואמר וכתבת על האכנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב, לרמוז על מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות טז:) דכל המקום תפלה וקריאת שמע בבקר ובערב כאלו קיים 'והגית בו יומם ולילה' (יהושע א ח).

וזהו שאמר וכתבת על האכנים, הם האותיות שאתה אומר בשעת תפלה וקריאת שמע, בזה נחשב עליך כאלו כתובים שם כל דברי התורה ולמדת אותם, לכן הנה מאד בזה:

המפסיק בתפלתו פוגם ומקלקל

רק השמר לה ושמר נפשך מאד שלא תפסק בהם בשיחה, וזהו לא תגיד עליהם ברזל, שהרי נמצאת בונה מצד זה וסותר מצד זה. ואפלו לא הפסיק בשיחה רק הפסיק בשתיקה, הכל קרוי הפסק.

והנה ברזל עם הכולל גימטריא 'פסק', וכא לרמוז, אם פסקת בתוך דברי תפלה, בין בשיחה בין בשתיקה, הכל קרוי הפסק, והרי הנפת עליהם ברזל וסותרת כל מה שבנית, לכן השמר מאד שלא תפסיק:

יזהר בכטוי האותיות

זאת ועוד, השמר שתוציא האותיות מפיך שלמות, שלא תהיה בולע אותם, וזהו שאמר אכנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך, דהינו שתוציא האותיות שלמות, ויבנה תוכל לבנות על ידם את מזבח ה' אלהיך וראוי להעלות עולות:

אמירת הקרבנות נחשבת כמעשה

הוסיף ואמר וזבחת שלמים ואכלת שם, להורות בא, דהקרבנות שאנו

פי בזה עושה פגם למעלה. והפגם אם מפסיק בשיחה, פי חס ושלום בא לתקן ונמצא מקלקל.

כגלות שאין קרבנות נכנים העולמות ע"י התפלה

וזהו שפא לרמוז כאן, ובנית שם סופי תבות ת"ם גימטריא 'גלות' עם הכולל, כלומר, אף על פי שתרוב בית המקדש ובטלה עבודה, אפלו הכי גם בגלות תוכל לעשות תקון ולבנות עולמות למעלה. והנה כל עקר הבנין הוא לשכינת עזנו.

וזהו שאמר ובנית שם, לרמוז לימי הגלות הרמוזה בסופי תבות ובנית שם כאמור, דהינו אפלו בימי הגלות יכול אתה לבנות מזבח למעלה שהוא בנין ותקון שכינת עזנו. וזה הבנין שאתה בונה הוא על ידי האותיות, וזהו שאמר מזבח אכנים, הם האותיות הנקראים 'אכנים' כאמור, שעל ידי האותיות שאתה מוציא בשפתיך אתה בונה למעלה:

פרשת כי תבא

שלקחו משהו מהפרות לעצמם, והביאו זאת לבית המקדש להודות להשם ותברך בעד הברכה שהוא ברוך הוא נתן בפרי האדמה. והבכורים לא היו פקרבנות אחרים ששורפים אותם על גבי המזבח, אלא מוסרים אותם לכהן.

מכך אנו למדים בשני הקצוות: שהתבואה ופרות הארץ, הצומחים לאחר שחרשו ורצעו וקצרו ועשו את שאר המלאכות הקשורות עם צמיחת פרות הארץ, לא לקחו לעצמם את הראשונים והטובים ביותר שבהם אלא עשו מזה, במסירתם לכהן, ענין של קדשה.

ואף על פי שלפעמים מתעוררת טענה, שלאחר כל הגיעה והעמל שהשקיעו בזה, הרי גם אם יש לקחת חלק משלו ולתת למטרות קדושות, מדוע זה צריך להיות דוקא מהטוב והנאה ביותר?

אבל כאשר מתבוננים בזה מגיעים להבנה, שטענה זו יכולה לבוא רק כאשר חסרה האמונה שאת פרי האדמה – ענת לי ה', ונדמה לו שרק כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה. אבל כאשר מתבוננים רואים שזהו הפך האמונה הפשוטה, שהאמונה הפשוטה ישנה אצל כל יהודי ללא יוצא מהכלל, וצריך רק לגלות אותה שתשפיע גם בחיי היום יום.

שהוא ראשי תבות ט'עמים נקודות א'ותיות של התורה. ועל ידי כן – והלכת יותר אל המקום – דהינו להשם ותברך שהוא מקומו של עולם והוא אינו משג ולקיים 'ולדבקה בו' (דברים יא כב).

וזהו פרושו שלעתידי פתיב 'לא יבנה עוד מוֹרֵיך' (ישעיה ל כ), 'כנה' מלשון כנה בגד, שלא יהיה בזמן העתיד שום מקסה ולבוש. ואז 'ביום ההוא יהיה ה' אֵתד ושמו אֵתד' (זכריה יד ט) 'והיו עיניך ראות את מוֹרֵיך' (ישעיה שם), 'ודי למבין' (ח"ב ע"מ' תתמט-תתנו):

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם (כו ב)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

הלמוד מכך שהבכורים הובאו מהפרות הטובים ביותר, ומעונת הפרות הראשונה, קדם הנאת האדם מהן

הבכורים צריכים להיות מהפרות הטובים ביותר שנתנה ארצנו הקדושה, תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, כאשר היא היתה ארץ זבת חלב ודבש, ומעונת הפרות הראשונה, קדם

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך (כו א-ב)

מאמרי אדמו"ר הזקן הקוצרים

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

כאור הפסוק על פי פנימיות העבודה והעלאת הראשית

והיה לשון שמחה, שיהיה לה שמחה מה שתבא אל הארץ – בחינת יראה, אפלו אם יש לה בחינת יראה עלאה שהוא בחינת מה שה' אלקיך נתן לך.

דהנה פתיב 'עבדת מתנה אתן את פנהתכם' (במדבר יח ז), שהשם ותברך כביכול נותן את עצמו לנו, שכל מי שרוצה לדבקה בו ותברך יכול לדבק בו, כדכתיב (דברים כט יב) 'למען וגו' והוא יהיה לה לאלקים וגו'. וירשת וישבת בה – שיהיה לה ושיבה.

הנה אחר שתגיע לזאת המדה, אני אומר לה שאין זה כל השלמות, אלא כה תעשה – ולקחת מראשית כל פרי האדמה – דהינו כשתאכל ותשתה דבר, זה עקר המבחר שבו והראשית, דהינו החכמה שזהו החיות שלו, שהכל נהיה בדרך פניל.

אשר תביא מארצך – הנזכר – אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא וגו',

הפית היה בשביל שנאת חנם. ולכאורה הלא בכתוב מפרש 'תחת אשר לא עבדת וגו' (כח מז).

ולחנ"ל יובן, דהנה באמת בפנימיות כלל ישאל הם אחד, רק שמחמת

הגופים נעשה פרוז, ועל כן אם היו עושים המצוה בשמחה, דהינו מהפנימיות הלב פנ"ל, ממילא היו מתאחדים, כי בפנימיותם הם אחד, ולא היתה שנאת חנם ביניהם וזה תלוי בזה.

ישוב קושית הרמ"ל מסאסוב זיע"א מדוע מגיע ענש כה קשה על כך שלא עבדוהו יתברך בשמחה

ובזה יובן מאמר הכתוב תחת אשר לא עבדת וגו'. והקשה כבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה הריני פפרת משכבו - בשם הרב הקדוש רבי משה ליב מסאסוב ז"ל, מדוע מחמת מניעת השמחה מגיע ענש גדול כל כך.

ולחנ"ל יובן, דכשאין עושין בשמחה מפנימיות הלב, רק כמצות אנשים מלמדה, אז אין המצוה נחשבת כל כך, ומסתעפת מזה שנאת חנם פנ"ל, וזהו (שנת תר"ע):

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (אלו תפלין שבראש, ברכות ו.) (כח י)

ברכות לעד

רבי נח מסוברין זיע"א

'אלו תפלין שבראש' - קדשת התפלין צריכה לחדר בתוך ראש האדם

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. אמרו חז"ל אלו תפלין שבראש. ולכאורה נסיון לא יגיד זאת, כי רואים אנחנו כי נושאים תפלין בראשם ועם כל זה לא יראו. אך תפלין 'שעל' הראש לא נאמר, כי אם תפלין 'שבראש', קאי על האנשים שהתפלין מנחים בראשם ממש ובמחם, כמו שאומרים בלשם יחוד 'שהנשמה שבמחתי וכל חושי וכחותי פלם יהיו משעבדים לעבודתו יתברך שמו', ועל האנשים האלו נאמר ויראו ממך:

ונתנה ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות ה' וגו' (כח יג)

בנסת יחזקאל

רבי יחזקאל מנדומסק זיע"א

התחזקות כנגד הכפדת היצר

יבאר על פי המבאר בספרים הפרוש 'אשר קרף בדרך וגו' ואפה עיף

וזהו אכר אבי. 'אבי' קאי על הקדוש ברוך הוא שנקרא לנו אב, כמו שנגמר (תהלים פט כז) 'הוא יקראני אבי אפה', ונאנחנו נקראים בנים למקום (יד א), והוא אוהב בחינה זו מאתנו.

על ידי מה, על ידי וירד מצרימה. שמביא ומוריד עלינו מצרים ומצוקות, כדי להטריד לכבנו מעבודתו יתברך.

ויגר שם, פרוש בתחלה היצר הרע בא לאדם בכחינת גר, כמו שמצינו במאמר נתן הנביא לדרך המלך עליו השלום (שמואל ב פרק יב). במתי מעט, שמסית אותנו מעט מעט לעשות עברות קלות, ואחר כך על התמורות. וזהו ויהי שם לגוי גדול עצום ורב, בהרבה עברות קשות ותמורות רחמנא לאלן:

ואמרת לפני ה' אלקיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתי ללוי ולגר ליתום ולא למנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו יג)

שם משמואל

רבי שמואל מסוברין זיע"א

עקר המצוה היא החיות והשמחה והתשווקה אליה | ענין זה מצוי רק בעם ישראל ולא באמות

ולא שכחתי, פרוש רש"י מלברכה על הפרשת מעשרות. ותמוה דהא ברכות דרפנו. והנה כבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה אמר בשם שו"ת ר"י מגא"ש דקאי על ברפת שהחינו.

כונת הדברים, כי עקר המצוה הוא החיות והשמחה ותשווקת האדם למצוה, דהינו שהוא עושה המצוה מפנימיות הלב, ועל כן הוא משתוקק מתי תבוא לידו המצוה ונעשנה, וכן אמר הכתוב 'הן עם קלביא יקום וקארי יתנשא' (במדבר כג כד), ופרש רש"י שעומדין משנתן שחרית וחוטפין המצוה כו', וזה מורה על גדל ההשתוקקות להמצוה.

וזה לא נמצא אצל אמות העולם רק אצל ישראל, שהפנימיות שלהם היא טובה. ועל כן בלעם שצפה וראה מעלת ישראל שבח אותם בזה שלא נמצא אצל זולתם. ועל כן ברפת שהחינו היא דאורייתא, כי זה עקר המצוה כשעושה בשמחה וחיית פנ"ל, וזה מורה ברפת שהחינו כמובן:

ישוב דברי הגמרא שנחרכ הבית מחמת שנאת חנם - עם המבאר בכתוב שנחרכ מחמת שלא עבדוהו יתברך בשמחה

ובזה יובן מאמרם ז"ל (יומא ט): שחרבן

הלמוד מכך שהכורים אינם נשרפים על המזבח אלא נתנים לכהן המשתמש בהם לאכילה

הדבר השני שלמדים ממצות הכורים, מכך שהפרות אינם נשרפים על המזבח בבית המקדש אלא הם נתנים לכהן שצריך להשתמש בהם לאכילה וכו' - כפי שהדין בכורים - הוא, שגם את ענג הטעם הגשמי, אם מתכוננים כדבעי ומתקדשים, אפשר לנצלם לקדשה, ולעבד את השם יתברך על ידי אכילת הפרות בדיוק כמו שעובדים את השם יתברך בקרבנות אחרים על ידי שרפתם בבית המקדש קרבן עולה וכיוצא בו.

מסודות החסידות שאפשר לעבד את ה' גם בצרכי גשמיות

וזהו אחד מסודות תורת החסידות, שאפשר יצריך לעבד את השם יתברך לא רק בתפלה ובלימוד תורה, אלא גם באכילה ובעשיית עסקים. אלא, שכמובן מאליו, האפן השני של עבודת השם יתברך הורש הכנה עמקה. אבל השכר על זה גדול יותר.

ובמובן זה, מצות כפורים ישנה גם בזמן הגלות ואפלו בחוץ לארץ, וגם ביום חל פשוט, שפאשר אומרים מעמק הלב על כל מה שיש, שזהו 'נתת לי ה', הרי זה מתקדש עד שהשמוש בזה יכול להיות עבודה, עבודת השם יתברך.

במצות כפורים כפשוטה, פאשר זה היה בבית המקדש, הרי אחריו כן היתה הברכה שלשנה הבאה יחזר ויקים את המצוה בשמחה. כך גם היום, השמוש בנכסים שהשם יתברך נותן, כפי רצון השם יתברך - מביא את ברפת השם יתברך שגם לשנה הבאה יוכלו לקים זאת ובמדה רבה הרבה יותר, ובתוספת שמחה שהרי צריך להיות 'מעלין בקדש' (ח"ב עמ' 390 ואל"ך):

וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב (כו ה)

תולדות יצחק

רבי יצחק מנטכיו זיע"א

רמז הפסוק על דרך התנצלות האדם לפני בוראו על היצר המסיתו בכל עת

יש לדקדק דהוי ליה לומר אבד אבי, לשון עבר, מהו אוהב לשון הנה. ויש לרמז בדרך מוסר, שראוי לאדם להתנצל לפני ה' יתברך, וכה יאמר: ארמי מורה על היצר הרע המרמה אותנו בפתויו, והוא עובד מאתנו שלא נוכל חס ושלום להקרא בנים למקום.

מהם מלאכים טובים, ואלו הם המלאכים זכות על האדם באמת. וכיון שישוּב האדם בתשובה באלו וירבה במעשים טובים הרי הוא מרבה במלאכים טובים, והמה מלאכים זכות עליו בראש השנה, וקמים לנגד פל המשטנים והמקטרגים עליו, ואין לה רוח גדול מזה.

על ידי התשובה באלו יכתב ויחתם לאתר לחיים טובים

ובשביל התשובה שיעשה באלו פראוי מצא עצמו בראש השנה מן הפת הנכתבים ונחתמים לאתר לחיים. ולזה נרמז 'אלול' בפסוק הזה, דמזהיר לאדם אם תעשה תשובה באלו, הנה אתה גורם שכל מצוה ומצוה שתעשה נכרא ממנה מלאך אחד טוב, והמלאכים הנכראים ממעשיך הטובים הם ישמרוך ויסיעוך מלחטא, ומלאכים עליו זכות, וקמים נגד כל המקטרגים עליו.

וזהו שאמר 'הנה אנכי שלח מלאך לפניך', דהינו על כל מצוה ומצוה שתעשה עכשו באלו הנרמז כאן, בורא לה ממנה מלאך, והמלאך הזה עושה לה פעולות רבות שהוא 'לשמרך בדרך', שומרך שלא תחטא. ועוד, בראש השנה וכיום הכפורים שנכתבים ונחתמים הספרים מלאכים עליו זכות שתכתב ותחתם בספרי הצדיקים מאחר שתקנת עצמך מאלו.

וזהו ולהביאך אל המקום זה ראש השנה, 'אשר הכנת' זה יום הכפורים, ומי גרם לה כל זה, כיון שעשית תשובה באלו והרביית מעשים טובים ומזה נתרבו המלאכים ונכראו, לכן יפה שעה אחת קדם ועשה תשובה באלו ואל תאחר:

עון וטח עיניך מראות גדולות הבורא ואתה תקוע בתאוות עולם, וכופר בגדלות הבורא, ואתה סובר שהכל קטן, רק התאוות הם גדולים ותקליףך, ואתה סובר שהשמים רק על ראשך, באמת תהיה נחשת, והארץ אשר תחתיך ברזל פניל:

ובאו עליך כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך וגו' (כח מה)

רזא דשבת

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א פעמים שהאדם פועל לעצמו פתיחת השפע ומפסיד זאת מחמת שדוחק את השעה לחפש מקורות אחרים

וצריך לדיק בנות כפל הלשון ובוו עליו והשיגך. ובסיעתא דשמיא יתפרש, פי חס ושלום יכול להיות, שאחרי בקשות ותפלות פועל האדם שיפתחו לו שערי ההצלחה והשפע נשפע לו אל מקומו.

ועל ידי הפסקות בשחון האמתי, הולך לתפש הצלחות במקום אחר, בחינת כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו (ברכות טד.), וגם שמה לא מחכה על הצלחתו שיבוא, ושב ובו אל מקומו הראשון, ואז כבר הגיע שפעת ברכתו להקום שברח משם.

והקדוש ברוך הוא מברך את בני ישראל ובוו עליו כל הברכות האלה והשיגך, ששיגו אותך במקומך ולא תברח מפני הברכות פניל אל אלא שיבואו הברכות אליך והשיגך כדי שנוכל לקיים כי תשמע בקול ה' אליך:

חדש אלול

שערי ארבה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א המלאכים הנכראים מהמצוות מליצים זכות בראש השנה

הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי (שמות כג ט). הנה לפניך ל'שמרך ב'דרך ולהביאך אל ראשי תבות 'באלול'. ובוו לרמז פאן שלא יתעצל אדם ויהיה לו רפיון ימים מלעשות תשובה עד ראש השנה או יום הכפורים, דאף על גב דגם זו נקראת תשובה, עקר תשובה המעלה היא באלו כדי שיימצא ראוי והגון ביום ראש השנה, וכמו שכתוב (מלכים א' כ יא) 'אל יתהלל חגר כמפתח'.

וידוע דכל התורה והתשובה ומעשים טובים שעושה האדם נכראים

ויגע ולא ירא אלהים' (דברים כה יח), הינו שהיצר הרע מקרר להאדם בעת שרוצה לגשת אל התורה והעבודה, ומכביד איבריו עליו ומחליש גופו, ואומר לו שהוא עיף ויגע ולא ירא אלהים, שאין עליה להמצות שלו, כדי לבטלו חס ושלום. אבל לעניני עולם הזה הנה מרזו ומחזקו.

וזה שאמר הכתוב ונתגד ה' לראש וגו' כי תשמע אל מצות ה', הינו שבעת שרוצה לגשת לעשות המצות יהיה בבחינת ראש בגדלות, ולהתחזק עצמו בכח כנגד היצר הרע:

יזכק ה' כף את הרבר וגו' (כח כא)

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א יש להתרבה בה גם בעת למוד הגמרא - באור הענין

כד הוינא טליא והתחלתי ללמד גמרא בעיני, ושאלתי את אבי אדוני מורי ורבי זיע"א: איך אוכל לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד כיון שאני טרוד בגירסא. והשיב לי אבא מורי: אף על פי כן חויבא ומיא לקיים. ולא הבינותי דכרוי הקדושים, כי היה בעיני כבלתי אפשרי.

ועד נהירנא עיני הבינותי, כשאדם מבטל את עצמו מכל וכל ואינו מכון בפלפולו להנאת עצמו, רק לעשות נחת רוח להבורא ברוך הוא, זוכה להיות לנגד עיניו שם הויה ברוך הוא אף גם בעת טרוד עיון רב בלמוד התורה הקדושה בעמקי מחשבתו.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

והנה התורה נקראת 'דבר' על דרך 'דבר צוה לאלף דור' (תהלים קה ח). וזהו פרוש הפסוק. יזכק ה' כף, הינו שתוכל להיות בדבקות השם להיות השם הויה לנגד עיניך, את הדבר, הינו אפלו בעת עיון רב בלמוד תורה הקדושה שנקראת 'דבר', עד בלתי את' פרוש באפן שתבטל עצמך מכל וכל ולא תחשב כלל להנאת עצמך. השם יתברך יזכנו לבוא למדרגת הזאת בזכות אבותינו הקדושים:

והיו שמיד אשר על ראשך נחשת והארץ אשר תחתיך ברזל (כח כג)

תורת הרמ"ל

רבי משה לייב מסאסוב זיע"א רמז הפסוק על שקיעת האדם בתאוותיו

והיו שמיד אשר על ראשך, אשר אתה סובר מרב שטות וטעות אשר בך

לשונו של אור

חדש אלול

אור המאיר

רבי זאב וואלף מדיטומיר זיע"א ימים אלו נקראים 'ימי רצון' כי אין לה אדם מישראל שאינו מתעורר בהם ימים אלו נקראים 'ימי רצון', הארבעים יום שהיה מלשה רבנו בקר בימי רצון, ואני נתתי טעם לשבח למה נקרא ימי רצון, כי אין לה אחר מישראל שלא יעורר לבו בקרבו עתה בחדש אלול, ואם גם באלה לא שב, בידוע שייצא מהכלל, ואין לו חלק בין ישראל, ונפשו לא מטהרה:

אמרי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א
הימים עצמם שואגים כאריה לאדם שישוב
בתשובה כראוי

אף כי בכל יום יום יוצאת פת קול
ואמרת 'שוכבו בנים שוכבים', אף
באלו הימים, הימים עצמם שואגים כאריה
לאדם שישוב בתשובה שלמה כראוי:

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א
בחדש אלול הוא זמן שהמלך בשרה וכל
החפץ ביכולתו להתקרב אליו

משל למלך שקדם בזוא לעיר ויצאין
אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו
בשרה, ואז רשאים כל מי שרוצה לצאת
להקביל פניו, והוא מקבל את כלם בסדר
פנים יפות ומראה פנים שוקקות לכלם,
ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו,
ואחר כך בבואו להיכל מלכותו, אין
נכנסים פי אם בראשונה, ואף גם זאת
המבחרים שבעם ויחיד סגלה. וכך הענין
על דרך משל – בחדש אלול ויצאין
להקביל אור פניו ותברך בשדה:

שערי ארובה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
בחדש אלול התשובה מתקבלת ביותר

חדש הזה של אלול יש בו סגלה מכל
ימות השנה, הנה התשובה מתקבלת בו
מיד בלי שום עכוב, ואין כח במקטרגים
לקטרג עליה ולרחותה, משום דנפתחים בו
שערי רחמים, וכשישראל מצטערים בחדש
הזה ודואגים על העונות ועל החטאים שעברו
עליהם בשאר ימות השנה, הקב"ה רואה
בצערם ובדאגתם, ומיד מוחל להם:

תולדות אהרן

רבי אהרן מז'טומיר זיע"א
כשבא ר"ח אלול צריך לקשר עצמו
ליראת הבורא ולתמן כל השנה

ונה צריך אדם בכל עת ורגע, שלא ישכח
מיראת הבורא אפלו רגע אחת בכל
השנה. ובפרט כשבא ר"ח אלול צריך לקשר
עצמו ליראת הבורא ולתמן כל צרכיו מכל
השנה, כי הם ימי רצון, וכל העולם כולו
עוברים לפניו ככני מרון ביום ר"ה שהוא יום
הדין הגדול והנורא:

עטרת ישראל

רבי ישראל מבראשית זיע"א
בחדש אלול שבים בתשובה קדם חזרת
ימי השנה למקורן

בעבור שכראש השנה חוזרים כל הימים
למקורן וכו' ממשיכים הארה וחיות
לכל ימות השנה הפא עלינו לטובה, לכן
צריכים מקדם לתקון ימות השנה שעבר מכל
סיג ופגם, שלא יבאו הימים בכסופא קדם
מלכא:

עבודת ישראל

רבי ישראל מקו'ניץ זיע"א
יש לשוב בתשובה מרב גענועים על
הנשמה הקדושה הנתונה בקרב האדם

ויש לך אדם שהוא שב מגדל הרהמנות
והגענועים המגיעים לו על נשמתו
שבקרבו, כי היא חלק אלוה ממעל והיתה
למעלה חצובה תחת פסא הפבור, ושעשועים
יום יום, וירדה אל עמק הפבור הזה לגוף
וחמר, לעשות נחת רוח ליוצרה פאשר
יזכר החמר ונסכים לרצון הנשמה לעשות
רצון קונם וחפץ צורם, ועתה ח"ו פאשר
הרע האדם על פני האדמה וילך בשרירות
לבו, אוי וי אשר הרים יד נגד הנשמה
הקדושה והכניעה תחת ממשלת החמר
המסרח ונתעב ונאלח:

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העט"ל מאפסא זיע"א
טעם התשובה באלול כדי שנבוא נקיים
וזכים לימי הדין

והנה יש לומר טעם למה שנברר זמן זה
להכשיר מעשיו, הינו בחדש אלול
בדוקא וכו', כדי שכל אחד ואחד מישראל
יבוא ליום הדין הגדול והנורא כנה בראש
השנה ויום הכפורים טהור ונקי ומזכר ומצחצח
מכל סיג, בכל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו
וכל חושיו, כנודע מספרים הקדושים:

באר משה

רבי משה אלנקים בריעה מקו'ניץ זיע"א
על ידי ההכנה בתשובה השי"ת מרחם
ומוחל וסולח וקאים לפניו בראש השנה
זכים ונקיים מכל סיג ופגם

ובנדאי שעל ידי ההכנה בתשובה שלמה,
השם יתברך ברוך הוא מרחם על
בניו הנעימים ועמו ישראל, ומוחל וסולח
להם על כל עונותיהם, וקאים לפניו בראש
השנה זכים ונקיים מכל סיג ופגם, ובלא שום
חטא ועון, ויוציא לאור משפטם ומזכה אותם
כמשפט:

ערכי נחל

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א
בחדש אלול יי'אש עצמו מכל העסקים
ויעשה עצמו אלם וידבר רק דברי קדשה,
ויפשפש במעשיו בכל עת

יעין האדם בעצמו דבורי כל השנה, ויבין
שעל זה לבד אין מספיקים עשרה
ימים (של עש"ת), ולזה נתן הזמן בית דין
חדש אלול, ענינו הוא – לי'אש את עצמו
מכל העסקים בכל החדש, ויעשה עצמו אלם
לא ידבר רק דברי קדשה הרבה, ויפשפש
במעשיו בכל עת ולעשות תשובה:

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
בחדש אלול יש להבדל מכל הכלי עולם
הזה ולהיות מוכן רק לעבודת השם

וקדם ראש השנה שמתחדש הבריאה
צריכין לברר זאת שכל הבריאה
עבור בני ישראל, ותכלית בני ישראל
לעשות רצון קונם, לכן בחדש אלול צריך
כל אחד להכדיל עצמו מהכלי עולם הזה
להיות מוכן רק לעבודת השם ותברך בלבר:

השפעת הקדשה בימים אלו מכטלת כל
הרצונות והאהבות הנרים

והשם יתברך משפיע הארת קדשה בימים
אלו, שמרב הארה והתעוררות אהבה
אליו יתברך צריכים להתבטל רצונות ואהבות
זרים, כמאמר 'בהמס דונג מפני אש' כו':

עטרת ישועה

רבי יהושע מד'יקוב זיע"א
יש להתפלל שתהיה לנו מנוחה וישועה
הרעת בימים הנוראים

ונכון להתפלל להשם יתברך, שעל כל
פנים בימים הללו שנהיה במנוחה,
שלא נצטרף להיות נע נגד מקום למקום
לבקש טרף ומחית בית וכו', שלא יבלבל
אותנו, ונוכל לשוב לה' באמת ובלב שלם:

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א
יש להתכונן ולציר במחשבה את עבודת
הקדש של חדש תשרי

ונראה דזוהי הקנת אלול קדם ראש השנה,
לבלי יקרב לעבודת החדש השביעי
אלא בהכנה וציווד מקדם במחשבתו לפני מי
הוא עומד ועובד עבודתו שבלב, ותקיעת
שופר ויתר מצות שבחדש תשרי. ולזה צריך

תולדת רבנו יחזקאל

רבי יחזקאל פאנעט זיע"א

למוד מסכתות כ'רות תמונה ראש השנה יומא ס'כה בחדש אלול ותשרי

היה אצלו לחק ולא יעבר עוד מימי בחוריו, ללמד בימים הקדושים, הינו בחדש אלול ותשרי, המסכתות "כתרי"ס", שהוא ראשי תבות כ'ריתות תמונה ראש השנה יומא ס'כה:

בחדש אלול יש בכל יום ויום מקצת ראש השנה, וכאשר האדם מרגיש בכל יום המקצת ראש השנה שיש בו, על ידי זה הוא מאסף ומקבץ את הראש השנה, ואז כשכא הראש השנה כבר יש לו כל הראש השנה כלו:

הרגל רב. ונקבע לזה חדש אלול, וכולי האי ואולי (תרי"ב ד"ה הסכת):

סדר הזמנים

רבי ישכר דב מנואלבראד זיע"א
בכל יום מחדש אלול נכלל מקצת מראש השנה

אוצרות גאוני הדורות

עבודת מצרים נירד מצרימה וגו' ויוציאנו וגו' ביד חזקה - קדם הזמן, מטעם שהיו מחשבים עליהם בלילות, והיה ליה כמעשה, ולזה ויוציאנו ה' אלהינו משם.

עלי לשכרה, שמע מינה דתפלה צריך להיות בקול.

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה (כו א)

ארור מסיג גבול רעהו (כו יז)

שמן המאור

רבי מנחם מנדל אפרים פישל טרייבר זצ"ל
הלומד חכמות חיצוניות מסיג גבולו של הקב"ה

אמר חז"ל (מנחות טז): דשאלו להתנא מתי מתר ללמד חכמה יוגית, ואמר בשעה שאינו לא יום ולא לילה, כי גבולות חלק הקב"ה יום ולילה, וכל הגבולים הן בשביל התורה, כמו שכתוב (יהושע א ח) 'והיגית בו יום ולילה', ואם אהד לומד לשונות העמים וכתביהם ביום או בלילה, הוא מסיג גבול הבורא הנקרא (משלי כו י) 'רעהו ורעהו אביד', ומסיג גבול התורה, והוא בכלל 'ארור מסיג גבול רעהו' ר"ל.

ותרץ האלשיך הקדוש דודאי התפלה צריך להיות בלחש כדי שלא יבינו המקטרגים באמנם שהמתפלל אינו פדאי שיקבל תפלתו, אבל השירות והתשבחות על זה הם לא יערערו ולכן צריך להיות בקול, ועלי כשראה שחנה האריכה בתפלתה סבר דודאי גם התשבחות שצריך אדם לסדר קדם תפלתו גם בן אמרה בלחש, על בן 'ויחשבה עלי לשכרה', עד כאן דבריו.

אפריון

רבי שלמה זאנאפריד זצ"ל
טעם הבאת בכורים שידע האדם כי לה' הארץ ומלואה

הרבה פעמים נאמר בתורה והיה כי יביאך ה' וגו', וכאן נאמר והיה כי תבוא. ונראה לפי עניות דעתי על פי מה שכתבו המפרשים ז"ל טעם על הבאת הבכורים, כדי שידע האדם כי לה' הארץ ומלואה, והאדם אינו אלא כמו אריס, וכמו שהדרף היא אשר האריס הנאמן מביא פרות הראשונות מן השדה לבעל השדה, בן צוה ה' יתברך שמו להביא ראשית פרי האדמה בית ה' אל הכהן.

ואם בן יש לומר שהקשה לרש"י הארץ קאמרינו 'וענית' לשון הרמת קול, הלא קימא לן דאל נבייה אדם קולו בתפלתו, על בן כתב רש"י תכף ומיד שמזכיר חסדי המקום, ואם בן הוי רק שבת ולא תפלה, וישפיר צריך הרמת קול פנ"ל.

וזה שאמר והיה כי תבוא וגו', כלומר שיעלה בידעתך אשר אתה מעצמך ובכחך באת אל הארץ וירשת אותה, על בן להוציא זאת מלבך הנני מצוה על מצות בכורים, למען תדע ותשכיל כי ה' הוא הנותן אותה לך.

ארמי אבד אבי נירד מצרימה וגו' ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע גטויה (כו ה-ה)

דברי הברית - דברי משה

רבי משה מימון זצ"ל

מחשבות אמות העולם נחשבות כמעשה

לכאורה יש לדקדק, מה ענינו דלכן לירידתן למצרים, ויוציאנו וגו'. ואפשר לומר דהנה כתב רש"י דלכן בקש לעקר את הכל' הינו שחשב לעשות ולא עשה, וחשב לו הכתוב כאלו עשה, שהעכו"ם חושב להם הקב"ה המחשבה כמעשה, ע"כ.

וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי וגו' (כו ה)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל
השירות ותשבחות שאומרים בתפלה צריך להיות בקול גם

פרש רש"י לשון הרמת קול. 'ארמי אבד אבי', פרש רש"י, מזכיר חסד המקום. ואפשר לפרש פנת רש"י ז"ל על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות לא.) אל תפלל אדם בקול גם, שנאמר (שמואל א' א יג) 'והנה היא מדברת על לבה וגו' וקולה לא ישמע'. והקשה המהרש"א בחדושי אגדות (ד"ה מכאן), וכן הקשה גם האלשיך הקדוש (שמואל א' ס), למה לא גילף מעלי הכהן שחשבה

לכן ארור מסיג גבול רעהו ראשי תבות 'גמרא', שצריך תמיד ללמד דברי חז"ל הנקרא גמרא, אשר שם נכלל תורה שבכתב גם בן, שהגמרא הוא פרוש להתורה שבכתב, ובפרט תלמוד בבלי שאמרו חז"ל שהוא בלול במקרא במשנה ובגמרא.

ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך (כה)

אמרי שפר

רבי שלמה קלוזנר זצ"ל

הרגיל לנצח במלחמותיו מתברך כבר ביציאתו למלחמה

דהנה ענין המלחמה, דבמלחמה הראשונה עדין לא נודע אם ינצח או לא אז

קשי ערף דלי המעש רזי הפשרון, אשר פרת ה' עמם בחורב ברית, ועל ידי זה קשה גרים לישראל כספחת. וזה שאמר הגר אשר בקרבך יעלה עליך במעלות תרומיות מעלה מעלה בקדש, ועל ידי זה ואתה תרד מטה מטה, וכדברי הפעל הטורים מטה מטה בגימטריא 'גיהנם', רח"ל, שנה קטגוריא על ישראל ח"ו.

והשיבך ה' מצרים כאניות בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראתה והתמכרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קנה (כח טו)

רבי חיים נסים אבולעפיה

הובא בספר חד"ר נא"ה לרבי נסים אלנקים זצ"ל האסור לשוב מצרימה הוא רק בדרך היבשה

הנהגה, אחת ממצוות המלך היא שלא ירבה לו סוסים יותר מהצריך לו כיון שע"י זה ישיב את העם למצרים, שנאמר "רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס וה' אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד" (דברים יז, טו), והיכן אמר להם כן, "פי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם" (שמות יד, א).

וקשה, פיצד אמר הכתוב "והשיבך ה' מצרים" וכי יעשה ה' את ההפך ממה שהוא צנה בתורה שלא לשוב למצרים. **ונראה** לישוב, כי כל האסור לשוב מצרימה הוא רק "בדרך הזה" דהינו דרך היבשה אף דרך הים מותר. וזהו שאמר הכתוב "והשיבך ה' מצרים באניות" ולא ביבשה, והטעם שאין ה' משיבך דרך היבשה הוא מפני שהוא "בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראתה", ולכן ישיבך ה' דרך הים. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

• מצוות הפרשה •

עבודת השמחה בעשית המצות

רבנו בחיי

רבי בחיי אבן חלווה זצ"ל

שמחת המצוה - שלמות עבודת ה'

וידוע כי השמחה במעשה המצות מצוה בפני עצמה, וכשם שהמצוה עבודה לשי"ת כך השמחה על המצוה נקראת עבודה, וכן כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה, והוא שכתוב (תהלים ק ב) 'עבדו את ה' בשמחה', באר כי השמחה שלמות העבודה. (פר' נשא)

והוסיף עוד לבאר שמשמע זה זכה משה רבנו למדת הענוה למרות שהיה רבן של כל ישראל, מכיון שלא הסתפל במי שלמטה ממנו אלא הסתפל תמיד רק בה' שגדול ממנו.

ומעתה, מאחר והכתוב מברך את ישראל "וונתנה ה' לראש ולא לזנב", אזי עלול האדם לרדת ולפל אל מדת הגאונה, לכן מצוה הכתוב, "והיית רק" הינו שתמעט את עצמך (עין רש"י שמות לא, יג שכתב, כל אפיו ורקין הם מעוטים) וזאת תעשה ע"י שתסתפל "רק למעלה ולא תהיה למטה" דהינו על מי שלמעלה ממך ולא במי שלמטה ממך.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה (כח מג)

פרורי לחם

רבי אשר אנטייל יהודה מילר זצ"ל

על ידי השפלת והכנעת הגוף מתרוממת הנשמה למעלה

ויש לפרש על דרך המוסרי ועל פי משל הידוע, שהשועל נפל לבאר ולא היה יכול לעלות משם, עד שראה את הזאב על שפת הבאר, ואמר לו שירד גם הוא למטה ויאכל גבינה כי נראה הלכנה במים, וכן עשה נכנס לדלי השני, והשועל עלה בדלי האחר וינצל.

כמו כן הוא ההתחברות הנשמה עם הגוף, הגוף הגוף הוא תמיד למעלה והנשמה למטה, אמנם הסגלה להנשמה שתעלה מעלה מעלה שישפיל את הגוף למטה, אז תעלה היא למעלה.

ואם כן זה אמר והגר, הוא הנשמה שהיא כגר עלי ארץ כי נחצבה מתחת הפסא הכבוד, אשר הושם בקרבך, רק אז יעלה עליך מעלה, בזמן שאתה תרד מטה מטה, אבל אם יהיה להפך, אז הגר ירד למטה, כי הוא מן הנמנע שיהיו במשקל אחד.

בית ישראל

רבי ישראל חיים ברזין זצ"ל

התחזקות הגרים מעוררת קטרוג על ישראל

והקדוב אלי אפשר דהפונה על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל (יבמות מז:): קשה גרים לישראל כספחת, ובינותי בספרים שהטעם, דאם הגרים מקבלים עליהם על מלכות שמים באהבה והוא אינו מצוה ועושה, על ידי זה נעשה קטרוג על ישראל,

אין מברכין אותו, רק כשכבר נצח וקא לביתו אז מברכין אותו, אבל מפאן ואילך כיון שרואים שנצח פעם אחד שלא בדרך הטבע, אז תכף כשיצא למלחמה טרם נצח עוד אומרים הכל שבנדאי ינצח את אויביו דמוקמינן ליה בחזקתו, וגם מדרך העולם למי שדרכו לנצח אז תכף אומרים גוזמא שפכר נצח, ומשקרים אף טרם המלחמה לומר שפכר נצח כיון שדרכו בכך.

וזה שאמר הכתוב תחלה ברוך אתה כבאך מן המלחמה, ואחר כך שוב יהיה ברוך אתה בצאתך למלחמה, שתכף יאמרו הכל שיתן ה' אויבך הקמים לפניך ותהיה מתברך מיד בצאתך.

ונתנה ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות ה' אליהך אשר אנכי מצוה היום לשמר ולעשות

(כח יג)

ולבש הפנה

רבי חיים אלעזר יהושע חמצי זצ"ל

על ידי ההבוננות במי שלמעלה ממך תוכה למדת הענוה

יש לדרוק, מאחר ואמר הכתוב "וונתנה ה' לראש" מדוע חזר לומר "והיית רק למעלה". עוד יש להבין מכיון שבוננת הכתוב היא לברך, היה לו לומר "וונתנה ה' לראש ורק למעלה" ומלשון הכתוב "והיית" משמע שפא לצוות את האדם שיהיה רק למעלה, וראוי להבין מה שיך לצוות את האדם שיהיה רק למעלה. עוד יש להבין, מה בא הכתוב למעט באמרו "והיית רק למעלה".

ויובן, בהקדים את דברי רבי ברוך מקאסוב בספרו 'עמוד העבודה' (דרוש הענוה) שפרש את המשנה באבות (פ"ד מט"ו) 'הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים'. שהמשנה מדברת במעלת הדר בעיר של חכמים. כי כאשר ידור האדם בין האריות שהם גדולי ישראל, תהיה בעיניו כזנב בראותך שאיך מגיע למעלתם, ויהיו החכמים האלה כלי שעל ידם תקנה את מדת הענוה, ואף אם תהיה להם לזנב ע"י שתשמעם ותלמד מהם תזכה גם אתה להיות לראש. אמנם אדם שדר בעיר שאין בה תלמידי חכמים, אף שעתה נראה לו שהוא 'ראש', אין הדבר כן, כי מלבד שבזה קונה הוא את מדת הגאונה המאוסה לפני המקום, הרי שהאמת היא שהוא 'זנב' שהרי מכיון שאין חכמים בעירו אין לו ממי ללמד שהרי קנאת סופרים תרבה חכמה.

ספר התרדים

רבי אלעזר אפרי זצ"ל

כפי שמחת המצוה יגדל שכרה

התנאי הרביעי השמחה הגדולה במצוה, דכל מצוה ומצוה שתודמן לו, דורנא הוא דשדיר ליה קוב"ה, ולפי רב השמחה יגדל שכרו.

וכן גלה הרב החסיד המקבל מהר"ר יצחק אשפנזי זצ"ל לאיש סודו, שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקדש, בשכר שהיה שמח בעשית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית.

ואמר, דהיגנו דכתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל, פרוש 'מרב כל' מפל מיני תענוג שפעולם, ומפל זהב ופז רב ואבנים טובות ומרגליות.

זרע ברך

רבי ברכיה ברך טפירא זצ"ל

נטילת שכר על שמחת המצוה בעולם הזה

מה שאמר (דברים ז יב) 'והיה עקב' וגו' ו'אהבה וברכה' וגו', שהוא סותר מה שאמר לעיל מיניה בסמוך 'היום לעשותם' ולמחר לקבל שכרן, ובפרט שאמרו רז"ל (קידושין טז:) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. ולפי עניות דעתי הפסוק עצמו מבאר ומפרש תרוצים על קושיא זו, וכמעט שבכל מלה ומלה מזה הפסוק יש בו טעם מיחד לישב זו הקושיא.

התרוץ הראשון רמז באמרו 'והיה', שאין 'והיה' אלא שמחה, והענין על פי מה שאמרו במסכת אבות (פ"ד מ"ב) 'הוי רץ למצוה קלה וגו' ששכר מצוה מצוה' וכו', וכתב בספר מדרש שמואל בשם רבנו עובדיה, 'ששכר מצוה' רצה לומר, שכל מה ששמח ומתענג בעשית המצוה נחשב לו למצוה בפני עצמה, ונוטל שכר על המצוה שעשה, ועל הענג והנאה שנהנה ממנה.

וסיוע לדבריו מפסוק (שה"ש ט ז) 'מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים', כלומר שפעבור תענוגים שמתענג האדם במצוה שעשה, בעבורם קונה השם יתברך אהבה תרה עמו, לפי שתענוג המצוה נחשב לו למצוה, וכן עברה להפוך [וכו'].

והוא עצמו מה שאמר כאן, 'והיה עקב' וגו', לאחר שלעיל אמר 'היום לעשותם' ולמחר לקבל שכרן, דמשמע שכר המצוה עצמה ודאי ליכא היום אלא למחר, אבל 'והיה עקב' וגו', אין 'והיה' אלא שמחה, כלומר בשתעשה המצוה

בשמחה אז 'ואהבה' וגו', שימלא משאלות לבך בעולם הזה בהתענוגים.

יערות דבש

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

שלמות האדם על ידי עשית המצוה בשמחה

והנה באמת כל תקף קיום התורה אשר יזכה הנער את ארחו, הוא בכלל אחד, שיעשה האדם המצוה בשמחה, זו תכלית שלמות האדם, כאשר יעשה עבודת ה' שיהיה בעיניו כמשובש להון רב, והוא המביא אדם ליראה ואהבה את ה', וזהו ממש כלל כל תורת האדם השלם, כי בזה יתדבק בה' ויטה אהבתו, ויתלהב בתורתו ללמד תורה ויראת ה' כל הימים.

וכן חלופו, מי שאינו עושה בשמחה ללמד תורה ויראת ה' כל הימים, נענש הרבה, וירחק למאד משלמות, כדכתיב 'תחת אשר לא עבדת וכו' בשמחה וטוב לבב, וכך כתב האר"י ז"ל דצריך לעשות כל המצוות בשמחה.

ושמחת מצוה תהיה, בהתבונן האדם בתכלית שפלותו, טפה סרוחה כלי מלא בושא, ומלך מלכי המלכים צוה לעשות דבר, לקח ענף לולב ואתרוג, וכו' יעשה רצונו ויהיה לרצון לה', איך לא ישמח, ואלו יגיע לאיש אחד מפאן כתב מהמלך לילך בשליחותו איזה ימים ובזה ימצא חן בעיניו, הלא ידלג שור באהבת עשות רצון מושל ארץ, ואם ילך בדרך ויצטרף לפסע עלי קמשונים וילדג פחתים והרים אשר במעדר יעדרון, לא ידאג ולא יפסק חובא מפומא, וכן יפה לעשות, כי פלגו חכמים בכבודה של מלכות.

ואיך לא נשמח בשמחה שלמה שאין בה עצב בעשית מצוה ה' אשר לא נפלות היא וקשה, ונוח לעשותה, כי לא הטריח ה' על ברואי בשום דבר, ובזה זכינו למצא חן בעיני ה' ולהיות דבקים בו כל הימים, ואיך לא נגיל ולא נשמח בכל לבנו, ובפרט כי על ידי מצוה בעשותה בשמחה, נזכה להשגת חכמה והשגת רוח הקדש. (ח"א דרוש יא)

שארית יעקב

רבי ישאל יעקב אלגאזי זצ"ל

עקר עבודת השמחה קדם עשית המצוה

עקר שרש העבודה הוא העבודה בשמחה, והנה המצא ימצא בעבודה בשמחה כב' סוגים, יש אשר לפני בואו לעשות המצוה, כמשא כבד ממנו, אכן אחר

שכבר מצוה ידו ועשאה שש ושמח בה, ואף על פי שמקבל עליה שכר, אבל אין שכרו משלם כל שלא היה לבו שלם עם המצוה אלא לחצאין. אבל לכב שלם לא יקרא רק הסוג השני, אשר הוא שומר לאמר מתי יבוא לידי ואקיימה בשמחה ובטוב לבב.

והוא אצלנו טעם הפתוי (תהלים ק ב) 'עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה', דלכאורה אמור בכפילא. אבל הפונה לומר, כי אפס תהיה תפארתה של שמחה של עבודת ה' לאחריה, אלא לפני ה' בבואו לקיימה, והוא הנרצה באמרו 'עבדו את ה' בשמחה' אף בזאת שתהיה לפני עשית העבודה, 'בואו לפני ברננה' דיקא, לאפוקי שלא תהיה לאחריה בלבד, דהוא לא יקרא עבודה שבלב שלם. (פר)

וזאת הברכה

צוארי שלל

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל

הארת הנפש והודרכות החמירות על ידי שמחת המצוה

אמר וזכרונם לברכה (שבת ז:) דאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה. ונראה הטעם בפשוט, כי כתבו רז"ל דיותר יש לו שכר על שמחת המצוה מהמצוה גופה, ונראה בחוש כי השמח במצוה מתעורר כל גופו לדבק בו יתברך, ומרגיש הארה בנפש, ומתוך כך מזדכך החמר שבו ומלא יראה ואהבה, ואם היה איזה אחיזה מהסטרא אחרא בגופו, כלה גרש יגרשנה. ומשום הכי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, כי אז הגוף מוכן ראוי שתשרה עליו שכינה. (הפטרות בעלותך)

דברים אחדים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל

גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים - שהשמח במצות אוכל פרותיהן בעולם הזה ויחזקו בעולם הבא

שמעתי מעטרת ראשי מורי הרב זלה"ה משם הרב מר אביו מהר"ר חנון נבון זלה"ה, שהיה מפרש בהקדמת הרב זרע ברך, דהגם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מפל מקום שכר השמחה ששמח במצוה נוטל בעולם הזה, מאמרם ז"ל פרק קמא דברכות (ח), אמר רבי חייא בר אבא משמיה דעולא, גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, דאלו גבי ירא שמים כתיב 'אשרי איש ירא את ה'', ואלו גבי נהנה מיגיעו כתיב 'אשריך' בעולם הזה,

הקב"ה לא היה יכול לקיים אף מצוה אחת, שעומד לנגדו לשטן החר הגדול זה היצר הרע, ומי יכול ללחם נגדו אם לא שהקב"ה מסייע לנו, וכיון שכן לא האדם עושה המצוה כי אם הקב"ה, ורק ה' יראה ללבב, ואם יראה לב טהור לאדם שרוצה לקיים המצוה, אז הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבתו הטובה כאלו עשה המעשה.

ואם כן כל השקר הוא רק על מה שעושה המצוה בחבה יתרה ובכריזות, כי בזה מראה רצונו הטוב, אבל אם אינו עושה רק הפעולה בלי שמחה וחיוב כלל, על זה אין מגיע לו שום שחר, כיון שהפעולה נעשית על ידי הקדוש ברוך הוא, ולכן אמר משה רבנו בתוכחתו גם כן 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה, כי עקר שחר וענוש הוא אם עושה המצוה בשמחה.

אשר הוא מר נפש מקורות הזמן, אם בעת עסקו בתורה ותפלות ובכרכות ומצות ובשבת יפנה לכתוב וישפח עצבו ורגזו וישמח בעושי, יגדל שכרו יותר ויותר ממי שהוא שקט ושאנן.

וידמה האיש הישראלי בשמחת עבודת ה' יתברך שמו כמי שהרויח אלה אלפים דינרי זהב, שבשמחתו משפח צער פרוטה קטנה שאבדה לו, שיותר מהמה הוא שמחת עבודת ה' יתברך שמו נגד כל מקרי הזמן של עולם הזה. (ערך שמחה)

יטוב לך לעולם הבא, ולגבי ירא שמים יטוב לך לא כתיב ביה, עכ"ל.

ודשו ביה רבים, והוא ז"ל פרש, דינהנה מיגיעו הינו, שיש לו הנאה בקיום המצות ושמח בהן, ומשום הכי יגדול מירא שמים שמקיים המצות כפשוטן בלי שמחה, דהשמח אוכל בעולם הזה מהשמחה, וקרן המצוה לעולם הבא, אבל ירא שמים פשוט אין לו בעולם הזה, דשכר מצות בהאי עלמא ליכא. (ח"ב, דרוש כו)

פלא יועץ

רבי אליעזר פאפו זצ"ל גדל השכר של המסית דעתו מצערו ויוגו ושמח בעבודת ה'

לקוטי מהר"ם שיק החדש

רבי משה שיק זצ"ל עקר שחר המצוה על עשייתה בשמחה כי באמת האדם בעצמו בלי שייסיע לו

וידוע שבכל מצוה ומצוה לפום צערא אנרא, כן לענין השמחה, האיש

מעשי צדיקים

צפנת פענח המכנה העלוי מרוגז'וב, היה מפלא, הוא שלט בכל הש"ס כאלו הגה בסגיות אלו רק לפני מספר דקות, כל רואיו התפעמו מזכרונו המיוחד.

אחר שיצא הגאון מרוגז'וב מבקור במחצת הרה"ק **השפת אמת** זיע"א בו שוחח עם הרבי בדברי תורה, התבטא אודותיו השפת אמת כי נכר מזכרונו שהוא שמור כלו בקדושה, אפשר לומר שזה כונת הכתוב, 'לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי'.

הוסיף על כך נכדו הרה"ק **הלב שמחה** זיע"א כי האמת שכן איתא להדיא בירושלמי (ברכות כו: ועוד), 'אית לך מימר על אותו הגוף הקדוש בשוכת', כדברי השפת אמת.

מעשה באחד שהגיע אל הרה"ק **רבי פנחס מקוריץ** זיע"א והתאונו על שכחה, השיב לו הרבי שיעשה תשובה, שנינו גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (יומא פו:), 'ואין שכחה לפני כסא כבודך'. (לב שמחה תשמ"מ)

ואמר כל העם אמן (כו טז)

שני שכנים היו להרה"צ **רבי אליהו ראטה** זצ"ל, שניהם השפעו מדבריו על מעלת אמירת הברכה בקול. האחד נוהג היה לברך בקול גדול, וזכה שהיתה לו פרנסה ברוח, גם במקום הקשים שעברו על בני ירושלים עיר הקדוש.

מליונאויץ זיע"א ברבכת שחצתה את מצרים, בתחנת אלכסנדריה עצרה הרבכת, ולתוף הקרון בו ישב הרבי התפרץ יהודי ובגדו סל פרות ממניים שונים, משופרי דשופרי.

בהתרגשות עצומה הגיש המנחה לרבי וספר, "כשהייתי ילד קטן ברוסיה, נסע סבי אל הסבא של הרבי, הרה"ק רבי שמואל זיע"א, ולקחני עמו שהרבי יברכני, הסבא הביא אל הרבי מתנה, פרות מבחרים, וכבודו היה אז ילד קטן והסתובב אותה שעה בחדר סבו הרבי.

בשלקח הרבי את הפרות מיד סבי, ברכו ואמר לו, "יהי רצון, כשם שאתה הבאת לי ממבחר פרותיך, כך יביא נכדך זה לנכדי זה".

שנים רבות עברו מאז, גלגולים רבים התגלגלתי עד שהגעתי הלום, כששמעתי שהרבי חולף בדרךך עיר מגורי אמותי, הגיעה השעה לברכת הרבי להתקיים, הודרתי ורכשתי פרות מן המבחר, והבאתי לרבי, ב"ה שנתקיימה בנו ברכת הצדיק". (אמרי חן)

ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו יג)

כח זכרונו של **רבה של דנבבורג** היא דווינסק רבי יוסף ראזין זצ"ל, בעל

ובאת אל הפתח אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו (כו א)

ברש"י 'ואמרת אליו', שאיך כפוי טובה. **מעשה** ביהודי שנושע מצרתו, וחשב אף להשיב להקב"ה על טובתו ולעשות לו נחת רוח כתשלום לגס שעשה עמו, בתחלה חשב להקים גמ"ח לטובת הרבים, אחר עלו בלבו עוד ועוד מחשבות לברכים טובים אחרים.

משהתלבט רבות ולא הצלית להכריע בדרך, נכנס אל רבו הרה"ק הנתיבות שלום מסלונים זיע"א, ושטח לפניו את הרעיונות השונים, הצדדים החיוביים והשליליים.

נענה לו הרבי ואמר, "לו תשמע לעצתי, אל תעשה מאומה, עם ההרגשה הזו שאתה חיב לרבוננו של עולם תמשיך כל ימי חייך, תשאר חיב לקב"ה, אל תפטר עצמך בעשיה כלשהי, מהחובה התמידית להכיר בכל עת בטובתו יתברך". (יגדיל תורה)

ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ה' והנחתו לפני ה' אלקיך (כו י)

בגמרא (כתובות קה:), כל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים.

בדרך לארץ ישראל בשנת תרפ"ח, נסע הרה"ק רבי יוסף יצחק שניאורסון

כמעט כל שלושה פסוקים, וקורא לאורחים הרבים.

לְאֶחָד מהאורחים סים הרבי בפסוק 'והיתה נבלתך למאכל לכל עוף השמים ולבהמת הארץ ואין מחריד', כשהוא קורא את הפסוק בהתלהבות יתרה ואוחז באיש.

אֶחָדִי כן שאלו הרבי, "מה הנך עושה", אף הלה לא השיב מפני הפחד שאחז בו, בחשבו כי קלתה אליו הרעה, שאלו הרבי בשנית, "מה תפקידו בעירו", ויעו, "בעל תוקע אנכי".

פָּרַשׁ לו הרבי את הפסוק שבו סים קריאתו, 'והיתה נבלתך, ונבלתך לשון 'נבל', הינו התקיעות שלך יהיו 'למאכל לכל עוף השמים', שיקבלם המלאך שהוא אותיות מאכל, המוליך התקיעות למעלה.

מִלֶּאךָ זה מקנה 'עוף השמים', כנאמר (קהלת י ט) 'עוף השמים יוליך את הקול', אז יתקיים גם 'ולכל בהמת הארץ', הינו לכל יושבי הארץ, 'ואין מחריד', ישפיע זה שלא תהא חרדה ליושבי הארץ, והדברים נפלאים. (קובץ אורות מרכז)

יִכְנֶה ה' בשניעו ובעירו ונתמהון לבב (כח כח) **יהודי** מיוצאי בעלזא הרחיק נדד עד לעיר רחוקה ברוסיה, בה נשא חן בעיני שר גדול שברב חביבותו ליהודי עמד והשפיר לו בית מזיגה וחלקת שדה במחיר מוזל, והוא חי בה בשלום ללא טרדות פרנסה.

לְיָמִים נשתגע בנו של השר, אביו שלא ידע מחסור בממון לא קמץ בהוצאות, שאל ברופאים וברופאי אליל, במכשפים ובקוסמים, הללו ידעו היטב לדרש ולשלשל לכיסם הון רב, אף לא ידעו להועיל מאומה לרפואת הנער.

מִשְׁהַתְּאוּנָה השר על צרתו באזני מפרו היהודי, אמר לו האיש, "בעיר מולדתי בעלזא יש צדיק שמרפא חולים על נקלה כפי שיעיני ראו ולא זר, עצתי שיסע השר עם בנו אל הצדיק, ובדאי יתרפא שם.

פְּנוּתוֹ של האיש היתה להצטרף אל השר בנסיעה הארצה והיקרה, כף תהיה לו הזדמנות להתראות בעיר מולדתו עם קרוביו ובני משפחתו, ואכן השר הציע לו להתלוות אליו, בהיותו בן עירו של הצדיק.

מכאן שאין חפץ לה' יתברך בעצותיך ובתחבולותיך, מהיום והלאה אל תרבה בהרהורים ובמחשבות בעצות ובתחבולות, קום ועסק במלאכה ממש, אז תראה ברכה בעמלך". (תורת הפרשה)

וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו' וְבֹאוּ עִלְיָה כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהִשְׁיִגוּךָ (כח טו)

בְּשִׁבְתְּךָ הראשונה לאחר בואו של הרה"ק **רבי יעקב מנאראל** זיע"א לכהן כאב"ד נאראל, קראו בתורה את פרשת התוכחה. רבי יעקב התענג כיצד נהוג בנאראל בעינו העליה לתורה בפרשת התוכחה, ונענה שגוהגים כמו בהרבה קהלות, איש אינו מברך על התוכחה אלא הבעל קורא ממשיך וקורא מבלי שיקראו לאיש.

דַּעְתוֹ של רבי יעקב לא נחה בהסדר זה, הוא קרא לאחד מאנשי המקום, אברך בשם ר' טוביה שכבר עברו שמונה עשרה שנה מאז נשואיו ולא זכה להפקד בזרע של קימא, ואמר לו שאם רצונו להושיע, שיעלה לתורה בקריאת התוכחה. **שָׁמַע** ר' טוביה לדבריו, ואכן זכה ונפקד בזרע של קימא כבר באותה שנה, צאצאיו הלכו ורבו עד כי בהמשך השנים טרם פרץ מלחמת העולם השנייה, היו כמעט מחצית תושבי העיר מצאצאיו.

לִפְנֵי הסתלקותו בשנת תקע"ד, ברך את אנשי העיר ואמר שעד מאה שנה לא תשלט שרפה בעיר ואכן משך כל השנים ההם לא אחזה אש במקום, בשנת תרע"ד בדיק במלאות מאה שנה לפטירתו, פרצה מלחמת העולם הראשונה, אש השתוללה בעיר, והסבה נזקים רבים. (לב איש)

וְהָיָה נְבִלְתְּךָ לְמֵאֵל לְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבְּהֵמַת הָאָרֶץ וְאִין מַחְרִיד (כח כז)

סֵפֶר החסיד ר' מרדכי פרידמן שו"ב בעיר באטרי, את אשר שמע מאביו שהגיע לשבת פרשת כי תבוא אל הרה"ק **רבי מרדכי מנדבורנה** זיע"א. אותה שבת הגיעו אל הרבי חסידים רבים, בפרט המשמשים בעירם כבעלי תפלות ובעלי תוקע שאין באפשרותם לבוא לימים הנוראים.

כְּשִׁנְנִים רבי מרדכי וראה את בית המדרש המלא באורחים רבים, אמר, "יש קהל גדול ופרשה גדולה, נתן לכלם עליות". הרבי קרא בתורה כשהוא עוצר

הַגְּדִיל עליו השני שגם ברחוב היו שומעים את ברכותיו, אותם אמר בקול נעים וברנש עד כדי שהעוברים ושבים היו עונים אחריו 'אמן', הוא זכה שלא רק היה לו תמיד די מחסורו, אלא היה באפשרותו אף לפרנס אחרים. (איש חסיד היה)

וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עִלְיָה וְיִרְאוּ מִמֶּנּוּ (כח י)

פָּנָה פעם הרה"ק **הלב שמחה** זיע"א אל בחור כבן חמש עשרה, ושאלו אם הגיע למצוות והאם הנו מניח כבר תפלין, הבין הלה את הנרמז לו, מהר למסור את תפלינו לבדיקה, והו נמצאו אכן פסולות, עשה המעשה כנפים בקרב החסידים, ואלו החלו להרעיש עמו.

הַגִּיעוּ הדברים לאזני הלב שמחה שנענה בבטול ואמר, "גם זה לי מופת, הלא במפרש נאמר 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך', ודרשו על כף בגמרא (ברכות ו), אלו תפלין שבראש, הרי לנו מפרש שאפלו עם הארץ, מסגל לראות ולהבחין אם התפלין כשרות או לא.

נֶאֱסַר ספר לו בהתפעלות על אחד מבני המשפחה אשר שאל את תפלינו של ידיד, ובטרם הספיק להניחן החזירו לבעליהן והאיץ בו למסור את התפלין לבדיקה והו אכן נמצאו פסולות, הביט הלב שמחה במספר בתמהון ולא הבין ככל מה החודש בדבר, התפעלות זו על שם מה. (לבס של ישראל)

יִפְתַּח ה' לָךְ אֶת אוֹצְרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשָּׁמַיִם לְתַת מִטַּר אֲרֶזְךָ בַּעֲתוֹ וּלְבַרֵךְךָ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יָדְךָ (כח יב)

סוֹחֵר שעמל קשה לפרנסתו, נכנס אל הרה"ק **רבי ברוך מקאסוב** זיע"א והתאונו על פרנסתו הדחוקה, שאין בה כדי לחם לאכל ובגד ללבש לו ולבני ביתו, לבסוף סים ואמר בכאב, "יאמין לי הרבי שכבר טכפתי עצות בכל מיני משא ומתן, עשיתי תחבולות שונות בכל סוגי סחר מקר, ובכל זאת לא ראיתי ברכה בעמלי כל הימים, אני סובל ועובר יסורי נפש נוראים".

הַשִּׁיב הרבי לסוחר הדואג, "ראה מה אומרת לנו התורה, 'כי ה' אלקיך ברכך בכל מעשה ידך', לא נאמר בכל מעשה ראשך, כי אם 'בכל מעשה ידך',

ומיחד ה' להרה"ק הבית ישראל זיע"א, לקשר הכרות ולהתרוועע באהבת נפש גם עם יקירי קרפא דשופריא הנסתרים, עוקב ה' בהקבא אחר הליכות נסתרים שונים, פעמים עשה כן במהלך טיוליו בלילות, אשר היו אפופי מסתורין.

בשנה שנים אחר חצות קרא הבית ישראל לאחד מאנשיו ולמשמשו שיתלוו אליו, כשהוא פוסע בזריות כדרך לעבר שכונת מאה שערים, הסמטאות בשכונה שריות בעלטה, כוכבים ממעל פזו ורצו כשביבי אש.

הרבי צעד ולצדדיו מעט מאחור צועדים בקרדת קדש שני מליו, קול עמום של נגון פולח את החשכה והרבי מתקדם בעקבות הקול המזמר, 'והריקתי לכם ברכה עד בלי דל' (מלאכי ג ט), 'והריקתי'.

הגליו עומדות לפני דירה שקועה באדמה מתחת לכביש עד החלונות, הוא רוכן אצל החלון המסווג ומביט פנימה מבעד חרף צר בפנה, "הביטו וראו", קרא לעבר החסיד והמשמש.

מציצים אל תוך החדר ומכים בתדהמה, אינו חדר כי אם 'חר' עלוב, הטיח מתקלף ונושר מן הקירות, הרהוט מרכב מארגז גבוה באמצע החדר המשמש כשלחן, ועוד מספר קרשים וקפסאות.

סביב 'שלחן' זה מרקד בעל הבית באישון לילה ופיו מלא שירה, 'והריקתי לכם ברכה', 'והריקתי לכם ברכה', 'והריקתי לכם ברכה', 'עד בלי די, די, די', הרבי אינו גורע עין ממנו, המחזה המפלא מרעיש את הלב והנשמה. בני לויתו אינם יודעים את נפשם, העני והדלות זועקים בבית מהקירות, והיהודי מרקד בשמחה 'והריקתי לכם ברכה'.

הרבי ממשיך ומתבונן בעינא פקיקא בעבודתו הקדושה של היהודי האלמוני, רגעים ארפים חולפים בדומיה עד שלבסוף רוכן הרבי לעבר החלון וקורא פנימה, "אבל כשאני לעצמי מה אני" (אבות א יד), קול גדול ולא יסף.

הקרן עין עוזב הרבי את המקום וחוזר לביתו, שני מליו שותקים ושוקעים בהרהורים, מי האיש, שמא אחד מל"ו נסתרים, מה חפש הרבי במקום זה, מה רצה לומר לו במשפט שקרא לעברו. רק משפט קצר זכו לשמע מפי קדשו, "אנ'עלכער יוד", יהודי ירא ושלם, ותו לא. (פאר ישראל)

ונשאר כן בשגעונו. השתומם השר ואמר, "החסר משגעים אנכי", ויצא את הבית.

באותו רגע ראה והנה בנו נשתפה לגמרי, ויהי כאחד האדם, שגעונו עבר לכמר, והבו מדבר אל אביו בדעת, תמה על העבר, ואינו יודע מה היה לו. שמח השר ואמר ליהודי, "הכי קלב אני כי נהניתי מהצדיק טובה גדולה כזאת ולא אשלם לו מאומה, הבה נשובה אל איש האלקים, ואשלם לו שכרו ביד נדיבה".

חזרו מיד לבעלזא ובאו אל הרבי, אף רבי שלום מאן ואמר, "חס ושלום, לא אקח מאומה בעד זה", הצטער השר על סרובו של הרבי, והיהודי אמר לו, "עצתי שתבוא אל בית המדרש של הצדיק שם יושבים בטלנים ולומדים תורה, תנסה להנות אותם, ותנוח דעתך".

נכנסו לבית המדרש, קראו לגבאי, ובקשוהו לעשות רשימה של כל היושבים בבית המדרש, השר נתן לכלם מעות עבור מלבושים ומנעלים מכף רגל ועד ראש, משם נסעו לביתם והשר הוסיף והיטיב ליהודים יותר ויותר. (דובר שלום)

ועבדת שם אלהים אחרים עץ ואבן, והיית לטמה למשל ולשנינה בכל העמים אשר נהגה ה' טמה (כח לו - לו)

משמד שהמיר דתו, התאונו לפני רבי חיים מוולוז'ין יצ"ל כי בהיותו יהודי סבל רבות משכניו הגוים אשר לעגו על יהדותו, על פן החל לאכל עמהם יחד, משראה שאף זה אינו מועיל להפסיק את לעגם, החל לחלל שבת, אף גם זה לא הועיל לו.

לבסוף המיר דתו והשתמד בסברו כי עתה יפסיקו להציק וללעג לו, אף עם כל זאת עדין ממשיכים הערלים ללעג ולבזו לו.

אמר לו רבי חיים, "דבר זה מרמז בתורה, 'ועבדת שם אלהים אחרים עץ ואבן', אף עם כל זאת, 'היית למשל ולשנינה', ימשיכו הללו ללעג ולבזו לך". (סוגה בשושנים)

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב (כח מו)
מלבד יחסי הידידות שרקם עם גדולי ישראל המפרסמים, ענין כמוס

השר יצא לדרך הארצה בלית הבן המשגע והיהודי, בהגיעם נכנס היהודי אל הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א להזכיר את צרת השר, כשהוא מוסיף שאם הנער החולה יתרפא בכח הרבי, יהיה בדבר קדוש השם גדול להראות כי יש אלקים בישראל, על פן יואיל נא הצדיק לרפא את החולה.

השיבו רבי שלום, "די לי שאני מטריח כלפי מעלה לטובת יהודים אמללים, אל תהין להביא את השר לביתי", משיצא היהודי וספר את הדברים לשר, חרה בו אפו ואמר בזעם, "מכיון שהרב יכול להושיעני ואינו רוצה רק משום שאני מבני אמונתו, אף אני אעשה כן".

נכפרים ובעירות שלי דרים שלוש מאות יהודים ומתפרנסים ממני בכבוד, עתה אגרש את כלם החוצה כי אינם מבני אמונתי ואתה תהיה ראשון המגרשים, לא תעלה עוד על מרכבתי, מהר שא רגליך וקח את אשתך ואת ילדיך מהפך שלי, כי מיד בהגיעי לביתי אשליכם החוצה ותמצאם בדרך, כי ילכו לקראתך".

התחרט היהודי על עצתו עבור בקור בעירת מולדתו, אף את הנעשה אין להשיב, השר קוצף וזועף ואינו מוכן לשמע מלה, חזר היהודי אל הרבי וזעק בקול מר, "שלוש מאות משפחות יצטרכו לקחת מקל נודדים בידיהם ולחזר על הפתחים בשביל צרות עין בערל אחד, היתכר".

ענה הרבי, "מכיון שצרת רבים היא, עשה זאת אפוא בני, הגד לאדונך כי רפואה מזמנת לבנו, ישוב הביתה, וכשיגיע לכפר השביעי מכאן יכנס אל הכמר, הוא ירפאהו ורפואה שלמה וגמורה".

יצא היהודי מאת הרבי ומסר הדברים לשר, ששמח בתשובת הצדיק, והאמין כי בודאי יתרפא בנו, אחר שבעת שהותו בבעלזא כבר הספיק לשמע כי דבר מדברי הצדיק לא ישוב ויקם.

נכפר השביעי מבעלזא התגורר כמר נשע גדול, מדי יום באו יהודים מכפרו לצעק לפני הצדיק על מעשי הרשע שהוא עושה להם, כשבאו השר ובנו והיהודי אל הכפר וספרו לכמר כי הרבי של היהודים שלחם אליו, נתמלא חמה וקוצף.

הכמר הרשע התחיל לקלל את היהודים את רבותיהם ואת תורתם, חרף וגדף גם כלפי מעלה ונתלהב בקלותו יותר ויותר, עד שהגיע למדרגת שגעון

פרשת כי תבוא

הבוטח בה'

סיפר הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א: מעשה היה בזמנו של רבינו הקדוש רבי משה אלשיך זיע"א, שאשה אחת, מיוחסת וחכמה, נישאה לאדם עם הארץ, 'פאלח' - עובד אדמה, שהיה מוצא את פרנסתו מכריית טיט הקרוי 'ליים'. עם טיט זה היו משתמשים לבנייה, ואותו פאלח שהתגורר בעיר צפת היה נוסע עם חמור ועגלה אל מחוץ לעיר, לשטח הפקר בו היה ניתן לכרות את הטיט, ולאחר שהיה ממלא את עגלתו בטיט המיוחד היה חוזר לצפת, שם היה מוכר את הטיט לאנשים שעסקו בבניית בתים.

כסף רב לא היה מרוויח הפאלח מעבודתו זו, אך תמיד היה שמח בחלקו ושבע רצון מאותם פרוטות שהצליח להרוויח והביא לפרנסת משפחתו ברוכת הילדים. הייתה זו עבודה פיזית קשה לכרות את הטיט, להעמיס על העגלה, לנסוע עם העגלה הכבדה, ולמכור את הטיט לדורשים ומבקשים. אך הפאלח מעולם לא התלונן. בבוקר הוא קם ובערב הוא שב, כשהטיט הוא כל חייו. כך היה דבר יום ביומו.

במסחרים בכתה אשתו החכמה והמיוחסת על גורלה, והיא ניסתה לשנות את בעלה ולקרבו יותר לחיים רוחניים בעלי משמעות. הייתה האשה מפצירה בבעלה שוב ושוב שילך לשמוע את דרשותיו המאלפות של רבינו משה אלשיך אשר היה נושא מדברותיו בפני המון העם ששתה בצמא את דבריו.

תחילה ניסה הפאלח להתחמק מהעניין. הוא טען, ובצדק, כי הוא עייף מאוד מעבודת יומו, ומבקש לנצל את השעות שבהם אינו בעבודה למנוחה ולהחלפת כוח. אולם האשה שידלה את בעלה בעוז ובתעצומות כי להנאתו ולטובתו מוטב שילך לדרשות אלו הנאמרות בטוב טעם ודעת, ובוודאי יהנה מהם מאוד.

משרבו הפצרותיה, ניאות הפאלח והחל להשתתף בקביעות בדרשותיו של רבינו משה אלשיך, ואכן רווה מהם נחת. האיש הפנים את המסרים הרבים שהיו בכל דרשה ודרשה, ואף החל להתנהג בהתאם. הליכותיו נעשו מעודנות יותר, תפילתו החלה להאמר בכוונה, והוא אף קבע עתים לתורה. האשה כמובן שמחה מאוד בשינוי הרוחני שחל בבעלה והמשיכה לעודד אותו להשתתף בדרשות.

באחת הדרשות עסק רבינו האלשיך הקדוש בעניין מידת האמונה והבטחון

בהשי"ת, על חובתו של האדם בעולמו להאמין ולבטוח בהשי"ת שיספק לו כל צרכו ויתן לו מזונותיו ככל הנצרך לו. האלשיך הקדוש הזכיר את דברי הגמרא במסכת שבת (לג:): על התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א אשר מאימת המלכות ברח יחד עם בנו רבי אלעזר אל תוך המערה, שם התחבאו מפני רודפיהם. התנאים הקדושים היו במערה שלש עשרה שנה, ובמשך כל אותם שנים היו מזונותיהם בידי שמים: "איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא" - נעשה להם נס ונברא להם עץ חרובים ומעיין מים זכים. אמר האלשיך הקדוש: הנה מנס זה אנו רואים שהקב"ה דואג לבריותיו לכל הנצרך להם, וככל שהאדם מאמין - כך מזונותיו יגיעו אליו מבלי שיהיה צריך לטרוח אחריהם.

למחרת הדרשה הבחינה אשתו של הפאלח כי בעלה אינו יוצא לעבודתו כהרגלו. תחילה חששה שמא אינו חש בטוב, אולם משפנתה אליו ושאלה מה יום מיומיים ומדוע אינו הולך לעבודה, הופתעה לשמוע מבעלה משנה רעיונית סדורה אותה שמע מרבינו האלשיך הקדוש בדרשתו האחרונה.

הפאלח הסביר לאשתו כי האלשיך הקדוש גילה להם סוד מופלא, שהבוטח בהשי"ת אינו צריך לעבוד למזונותיו ומובטח הוא שהם יגיעו אליו, היישר אל ביתו, ללא כל טרחה. כיון שכך, המשיך הפאלח והסביר לאשתו, הבנתי כי טעות חמורה אני עושה ככל שאני עמל בכל יום בעבודת פרך בעבודת כריית הטיט בעוד שיכול אני לזכות לפרנסתי בקלות. מדוע עלי לנסוע עם העגלה המקרטעת והחמור הזקן עד למכרה הטיט, לעבוד במשך שעות ארוכות בחפירת הטיט ולכלות את כוחי, להשתרך עם העגלה כדי למכור את הטיט בסכומים מזעריים?! הלא עדיף לי להאמין בהשי"ת וכך פרנסתי תבוא אלי בקלות ובנוחות.

האשה לא האמינה למשמע אזניה, כשבעלה הפאלח סיים את דבריו בנחרצות: אין אני פאלח יותר! סיימתי עם עבודת האדמה וכריית הטיט! מהיום והלאה אשב בבית ואומר מזמורי תהלים, אלגום כוס תה מהביל, ואף אוכל לחטוף תנומה קלה בשעות הצהריים. ויחד עם זאת, תהיה פרנסתנו מזומנת לנו כמו עד היום, ועוד יותר מכך, אם עד היום הייתי מרוויח פרוטות מעטות, הרי שעתה אמונתי עזה שהשי"ת יכול לשלוח לנו כסף וזהב לרוב, שהרי לו הכסף ולו הזהב.

ניסתה האשה להסביר לבעלה כי אמנם הדברים נכונים, אולם חובת האדם לעשות השתדלות להשיג את פרנסתו ובזיעת אפו יביא לחמו, ואין הוא יכול לומר שלום עלי נפשי, מאמין אנכי בהשי"ת, ודי בכך. אולם האיש לא הסכים לשמוע את דברי אשתו, ואף גער בה לאמור: דברים ברורים ביותר דיבר לנו האלשיך הקדוש, ואך לך לסתור את דבריו הקדושים שהם אמת וצדק ובוודאי דבר אחד מדבריו לא ישוב ריקם.

נבוכה האשה עד מאוד. תחילה ניסתה לנחם את עצמה שמדובר בשגיון של יום אחד או יומיים, ומשיראה בעלה כי הילדים הקטנים או יומיים מבקשים לחם ואין להם, בוודאי יחזור לעבודתו. אך לא כך היה: במשך יום אחר יום ישב האיש בביתו, שורר מזמורי תהלים בניעימה מסורתית, ולמרות כל בכיותיה של אשתו לא הסכים לשוב לעבודתו הקבועה בכריית הטיט.

משחלפו שבוע ושבועיים הבינה האשה האומללה כי דעת בעלה נטרפה עליו ורוח שטות נכנסה בו. אשה כשרה הייתה ולא רצתה להוציא החוצה את דיבת בעלה ולפרסם את הדבר ברבים. אולם שאלת השאלות 'כסף מנל' הציקה לה והיא לא ידעה מאין יבוא עזרה לפרנס את עולליה.

משבאו מים עד נפש מצאה האשה פתרון יצירתי: הרי כלי עבודתו של בעלה נותרו בבית: העגלה והחמור, המעדר והדליים. גם הביקוש לטיט נותר כמו שהיה. פנתה האשה לגוי שהתגורר בכפר סמוך לצפת והציעה לו עסק משתלם: קח את כל כלי העבודה של בעלי, אתן לך את הכתובת המדויקת של המכרה בו כורים את הטיט, אתן לך גם את רשימת הלקוחות הקבועה של בעלי. לך אתה במקומו והוצא את הטיט מהמכרה ונתחלק ברווחים שווה בשווה.

קפץ הגוי על מציאה זו. מובטל היה, ואין בידו לפורטה אפילו שווה פרוטה. הנה לו הזדמנות נאותה להרוויח את פת לחמו בכבוד. כבר בבוקרו של יום המחרת הגיע הגוי לביתו של היהודי, רתם את החמור לעגלה, העמיס על העגלה את המעדר ואת הדליים, ויצא בדרכו אל מכרה הטיט.

במשך שעות מספר עמל הגוי למלא דליים בטיט זה, עד שלפתע המעדר איתו השתמש השמייע צליל כאילו הוא פגש במתכת. הסתכל הגוי היטב וראה כי אכן מטבעות זהב וכסף מצויים בתוך המכרה. עצר הגוי

את המשך הכרייה וניסה להבין מהיכן הגיעו המטבעות. הגוי לא הזדקק לזמן רב בכדי לזהות כד חרס גדול שהיה מוטמן היטב בתוך הטיט, והוא מלא במטבעות זהב וכסף. כפי הנראה, באחת ההכאות פגע המעדר בכד החרס שנשבר ומטבעותיו החלו להתפזר.

הגוי ירד אל תוך המכרה. שלף בזהירות את הכד עם המטבעות, אסף את המטבעות שהתגלגלו לידו, ויצא מהמכרה שמח וטוב לב. לאחר שהעמיס את הכד על העגלה, הוא כיסה את הכד במיני בלאות ובסמרטוטים ישינים, והחליט לנסוע אל הכפר שלו ולהטמין את האוצר שמצא. רק לאחר מכן יחזור עם העגלה והחמור לצפת, שם יאמר ליהודים שנתנו לו אותם, שעבודה זו היא קשה מדי עבורו.

רגע לפני שיצא הגוי לדרכו הוא נזכר שאת המעדר הגדול, עימו חופרים את הטיט, הוא השאיר בתוך המכרה. למרות שעם הכסף הרב שהתגלגל לידו במפתיע יכול היה לרכוש אלפי מעדרים חדשים, החליט הגוי כי הוא חוזר למכרה כדי להוציא את המעדר. בפזיזותו לא שמר הגוי על כללי הזהירות המקובלים במכרה, ובעודו מתכופף להוציא את המעדר נפל עליו גל ענק של טיט וקבר אותו חיים. החמור הרתום לעגלה היה רגיל להמתין בסבלנות במשך שעות ארוכות עד שהפאלח היה מסיים את עבודתו במכרה וחוזר לביתו שבצפת. תמיד הייתה זו שעה קבועה בה הפאלח היה יוצא לדרכו, כדי להספיק לשוב לביתו כשעוד היום גדול ואור השמש עדיין יכול לכוונו בדרכו.

משהגיעה השעה הקבועה, ואיש לא החל להוליך את החמור והעגלה, נשא החמור את רגליו כהרגלו והחל ללכת מעדנות אל עבר ביתו של היהודי בעיר צפת. לפתע שומעת אשתו של הפאלח נהימות מוכרות מהחצר שליד הבית. היא זיהתה את קולו של החמור שלהם ויצאה לראות את הנעשה.

להפתעתה גילתה האשה שהחמור הביא את העגלה בגפו וכי הגוי אינו מצוי שם. היא עלתה על העגלה, ולאחר שחיפשה בעגלה לכאן ולכאן גילתה את הכד מלא מטבעות הזהב והכסף. היא מיהרה להכניס את הכד לבעלה ולהודות בפניו על האמת כי אכן צדקו דבריו: אדם המאמין בהש"ת באמונה שלמה אינו זקוק לרדוף אחר פרנסתו, כי היא תגיע אליו.

עוף השמים הולך את הקול והסיפור המופלא נודע בצפת ותהום כל העיר. היו מתלמידי האלשיך הקדוש שבאו אל רבם בטרוניה ושאלו: במה גדול כוחו של פאלח זה שזכה לנס גדול זה, בעוד שהנה הם שומעים

את דרשות רבם זה שנים רבות, ואף השגתם גבוהה ונעלה יותר, והנה הם לא זכו באוצר? נענה האלשיך הקדוש ואמר להם: אמשול לכם משל למה הדבר דומה: אדם המבקש לבנות אהל ובידו פטיש בו הוא תוקע את יתדות האוהל בתוך האדמה. יש אדמה חולית שהיתד נתקע בקלות אך הוא גם נשלף בקלות. ויש סלע שקשה לנעוץ בו את האבן, אף משהיתד בתוכו הוא לא זז ממקומו.

לבכם דומה לקרקע חולית. אמנם שמעתם והתפעלתם, אך היכן שהוא הייתה לכם גם מחשבה, האמנם ניתן לסמוך על הבטחון לבד. היה חסר לכם בשלמות מידת הבטחון ולכן לא זכיתם לשפע המגיע מהביטחון. לעומת זאת, פאלח זה יש לו לב אבן, ולכן דברי שחדרו ללבבו ננעצו שם בעוצמה רבה, אמונתו הייתה מושלמת ומוחלטת, ולכן הוא זכה לנס כביר שכזה.

על הפסוקים (דברים כח א-ב): **וְהָיָה אִם שָׁמַע תִּשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר לְעִשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֶנְכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם וּנְתַנֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ עִלְיוֹן עַל כָּל גּוֹי הָאָרֶץ. וְכָאֵל עָלֶיךָ כָּל הַבְּרִכּוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגָךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ.** פירש בספר 'בית אשר' בהקדם המעשה שהיה אצל הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, בעל 'קדושת לוי', אשר פעם אחת פגע באדם אחד שהיה רץ בדרך בבהלה גדולה. שאלו הקדושת לוי: להיכן אתה רץ? נענה האיש ואמר: אני רץ אחר פרנסתי! תהה הקדושת לוי ושאלו: מנין לך שהפרנסה שלך היא מצויה מלפניך, שאתה רץ אחריה להשיגה, שמא הפרנסה שלך מאחוריך, וכשאתה רץ קדימה אתה למעשה בורח ומתרחק ממנה? ובזה מובן לשון הפסוק **'ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך'**, והיינו, שישגו הברכות את האדם כשהוא יושב בביתו ובמקומו, בכוח האמונה והבטחון, ולא שיתרוצץ אחרי פרנסתו, כשבזה יתכן כי אדרבה הוא מתרחק מפרנסתו.

וכך כתב הרה"ק רבי משה חיים אפרים מסדליקוב זיע"א בספרו 'דגל מחנה אפרים': **'ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך'**. צריך להבין זה שאין לו ביאור, לכאורה היה ראוי לומר להיפך שהוא ישיג את הברכות ולא שהברכות ישיגו אותו. אך דהענין הוא כמו שהתפלל דוד המלך ע"ה (תהלים כג ו) **'אך טוב וחסד ירדפוני'** וגו', והיינו, כי לפעמים אדם בורח מן הטוב מחמת קוצר דעתו, שאינו יודע אם הוא טוב, ולכך התפלל דוד המלך ע"ה: **'אך טוב וחסד ירדפוני'**, שהם ירדפו אחרי ושיגו אותי אף שאיני יודע לרדוף אחריהם, והוא

שמרמז **'ובאו עליך כל הברכות והשיגוך'**, והבן.

מעשה בטייח אחד שהקשיב לדרשותיו של הגאון רבי ישראל מסלנט זיע"א. הדרשה עסקה בענייני אמונה ובטחון, וגם רבי ישראל עסק בעניינים אלו שבהם אנו דנים, שאם אדם יאמין ויבטח בהש"ת, בוודאי שהש"ת יזמן לו את כל צרכיו מבלי שהוא יזדקק לעבוד לפרנסתו.

אחר הדרשה ניגש הטייח אל רבי ישראל ושאל אותו: האם זו הלכה למעשה? האם הוא יכול להאמין בלב שלם שהש"ת יזמן לו עשרת אלפים רובל, והסכום כולו אכן יגיע לרשותו? זקוק אני לכסף גדול זה עבור חתונת בתי שתקיים בקרוב, ומבקש אני לסמוך על האמונה כדי לקבלם.

רבי ישראל הנהן בראשו לחיוב ואמר לו: עלי ועל צווארי: לוקח אני אחריות מלאה שאם אכן תבטח בה' שימציא לך עשרת אלפים רובל, ותהא זו אמונה שלמה ופשוטה, הרי שבוודאי תשיג אותם עד הפרוטה האחרונה.

הטייח קיבל את הדברים. עזב את עבודתו, והחל יושב כל היום בבית הכנסת כשהוא אומר מזמורי תהלים תוך כדי שהוא מצפה ומאמין בהש"ת שאכן יביא אליו סכום זה של עשרת אלפים רובל.

עברו ימים וחלפו שבועות. הפרוטות האחרונות כבר כלו מן הכיס. לא היה לחם בבית. והאיש עודנו עומד בבטחונו שהכסף יגיע לידו. אולם כשהרעב הממשי החל להציק לו ולבני ביתו, האיצה בו אשתו ללכת אל רבי ישראל ולשאל את פיו: מפני מה עדיין לא נתקיימה הבטחתו אודות עשרת אלפים הרובלים? הרי רבי ישראל נטל על כך אחריות ואם כך הרי הוא כערב ממש.

רבי ישראל הקשיב במנוחה לדברי הטייח. לאחר מכן הוא אמר לו שהוא עצמו עדיין מאמין בזה באמונה שלמה, ואיננו חוזר מאחריותו. אולם אם קצרה סבלנותו של הטייח לחכות לכסף המובטח, הנה הוא מוכן לקנות אצלו את ההבטחה. הנה יש ברשותו עתה סכום של חמשת אלפים רובל והוא מסכים לתת לו תמורת עשרת האלפים המובטחים לו.

הטייח שמח מאד על העסק הזה ומיד נאות לו. כיון שכן פנה אליו רבי ישראל ואמר לו: כלך לך לטייחותך! אם אתה מוכן להחליף את עשרת האלפים רובל בחמשת אלפים רובל, הרי זו הוכחה ברורה שבטחונך בהש"ת איננו שלם ומלא, ולכן לעולם לא תשיג את עשרת אלפי הרובלים להם אתה מחכה.

מלון ירוזן וזוזושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזֵה־תָא

חֲזֵה־תָא דְאֲזַרְיִיתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

ושמחת בכל הטוב - להודות לה' על שנטע צדיקים בכל דור

להודות ולשבח לפני ה' ששלח נשמה גדולה ונשגבה כנשמת הרב מברדיטשוב ע"ה להאיר בה את העולם.

והרבה הפליגו צדיקי הדורות בגודל מעלת הרה"ק הקדושת לוי ע"ה, אשר כל ימיו היה מרבה להמליץ אך טוב וחסד על ישראל בכלל ובפרט, ובודאי גם לאחר פטירתו עודנו עומד ומשמש ללמד זכות על בני ישראל, כמו שכתב בנו בספר **תולדות יצחק בן לוי** (ויחי ד"ה ויגוע) ששמע מאביו כי הצדיק המלמד זכות על כלל ישראל בחייו, זוכה למדרגה זאת גם בעלמא דקשוט להמליץ טובה על ישראל, כי צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא (ברכות סד), וכמנהגם כאן למטה כן נוהגים גם למעלה בשמים [וכך אמרו בזוהר הקדוש (וירא ק): כמה דבר נש אמתשך בהאי עלמא, הכי נמי משכיך ליה כד נפיק מהאי עלמא, ובמה דאתדבק בהאי עלמא ואתמשך אבתריה הכי אתדבק ביה בהווא עלמא]. ועוד מקובל בשם צדיקים שכשנסתלק הרה"ק מברדיטשוב לבית עולמו התעלתה נשמתו למדרגת מלאך שרף ונהיה מנושאי המרכבה. וזהו שאנו אומרים בפיוט 'יושר יליצו בעדנו חיות אש' היינו הצדיקים שהתעלו למדרגת שרפי מעלה.

וכן כתב **בדעת משה להרה"ק רבי משה מקוונציץ ע"ה** (בשלח ד"ה או יאמר ויהי) שיש להודות לה' יתברך שברא צדיקים בעולמו, וזהו שכתוב (תהלים קז א) 'הודו לה' כי טוב' שיש להודות לה' שברא בעולמו את הצדיק הקרוי 'טוב' [כמו שכתוב (ישעיה ג') אמרו צדיק כי טוב], 'כי לעולם חסדו', שרצה הקב"ה להמשיך חסדו וטובו בעולם, ולשם כך ברא את הצדיק שבזכותו יהיה נשפע חסד לעולם.

העולם כמו שכתוב (משלי י כה) 'וצדיק יסוד עולם'. וזהו שתקנו חז"ל (ברכות נח). לברך בראיית חכמי ישראל 'שחלק מחמתו ליראיו', שיש לנו להודות ולשבח לה' על הצדיקים חכמי ישראל שנטע בקרבנו. וכבר היה מעשה בהרה"ק החוזה מלובלין ע"ה שהיה חי ט"ז שנה בימי הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בעל הקדושת לוי, ובכל יום ויום היה לו זמן קבוע ומיוחד

וְשִׂמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וגו' (כו יא). חובתו של כל יהודי וזכות גדולה היא לו לשמוח ולהודות בכל לב על שזיכה אותנו ה' ושתל צדיקים בכל הדורות, כמו שמובא **בתפארת שלמה** (ד"ה א"י ושמחת) על הפסוק **ושמחת בכל הטוב**, שהצדיק נקרא 'טוב' כמו שכתוב (ישעיה ג') אמרו צדיק כי טוב, ובזה יש לנו לשמוח שנתן לנו ה' צדיקים שבכוחם מתקיים

מִי־הֵתָא דְפְלִיָאָה

עיקר מצות צדקה הוא הנאת העני

הַשְׂקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וגו' (כו, טו).
מעלת עשיית חסד וצדקה גדולה מאוד, ואף אם תהיה כוונת האדם להנאת עצמו אין נגרע משכרו, כי העני נהנה ממנו אף שלא היתה כוונתו ראויה.
בזה פירש **בדברי יחזקאל** (וירא ד"ה ויקומו) את דברי רש"י (בראשית יח טז) כל השקפה לרעה חוץ מ'השקפה ממעון קדשך' (דברים כו טו), שגדול כח מתנות עניים שהופך מידת רוגז לרחמים. היינו כשמשקיפים ומתבוננים בעומק מעשי האדם רואים שמעורב בהם כוונות ופניות עצמיות, אבל כשעוסק במתנות עניים אין בכך רע כי העיקר הוא שהעני נהנה ממנו, ואף אם משקיפים לעומק ליבו אין הדבר מפחית מחשיבות מעשי הצדקה.
וראה באהבת ציון (דרוש י') לבעל הנודע ביהודה: שבכל המצות צריך לעשות המצוה לשם שמים ולא על מנת לקבל פרס, מה שאין כן בצדקה, משום שכל מצוות ה' אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש ואינו עושה כלום, שהרי אם נטל לולב או הניח תפלין וציצית לולא שיש בזה מצות הבורא יתברך שציונו לעשות כן אין במעשה הזה שום תועלת מצד עצמו, ורק מפני שמקיים מצות הבורא שציונו לעשות כן קיום המצוה גורם חשיבות ויקר תפארת המעשה, לפיכך אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש, אבל בנתינת צדקה אף שאין בו מחשבת מצוה מכל מקום הרי יש תועלת לעני בעשייתו, שאין הבדל אצל העני אם הנותן עושה צדקה לשמה או לא.

א. וכן כתב באמרי פנחס השלם (שער עבודת ה' אות מח) בשם הבעל שם טוב שבג' דברים אין הכוונה מעכבת, צדקה כי מכל מקום העני נהנה, מקוה שמטהרת ממילא, והמלמד תורה כי התלמיד מחכים ממילא.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ירידת הדורות באור התורה

בגודל עבודתם של הדורות הקודמים אפשר לבוא לידי רפיון ובמה נזכה אנחנו לעבודת ה', השב לו שכן שאל **רבינו חיים ויטאל ע"ה** את רבו **האר"י ז"ל**, אחרי שרואים אנו את גודל מעלת הראשונים, ועד כמה דקדקו על עצמם על פגם קל ומועט, וכמה הרבו להצטער ולהתענות על מיעוט עבודתם לבוראם, אם כן במה נזכה אנו אזובי הקיר שאין עבודתינו חשובה למאום בפניהם, ובמה נבוא לפני המלך לחלות פניו בעבודה תמה ונקה. השיב לו **האר"י ז"ל** שבודאי בדורות הראשונים היו נשמות גבוהות ביותר והיה נדרש מהם עבודה לפי ערך מדרגתם, אבל ככל שמתאחרים הדורות מתמעטת הקדושה בעולם, ומשום כך כל עבודה מועטת יש לה חשיבות מיוחדת בשמים [ראה עוד בשער הגלגולים (הקדמה לח): פעם אחת שאלתי למורי ז"ל, איך היה אומר לי שנפשי היתה כל כך מעולה כנזכר לעיל, והרי הקטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני מגיע לעקבו. ואמר לי, דע לך כי אין גדולת הנפש תלויה כפי מעשה האדם, רק כפי הזמן והדור ההוא, כי מעשה קטן מאד בדור הזה שקול בכמה מצות גדולות שבדורות אחרים, כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאד מאד לאין קץ, מה שאין כן בדורות ראשונים, ואלו הייתי בדורות הראשונים היו מעשי וחכמתי נפלאים מכמה צדיקים הראשונים וכו', ולכן שלא אצטער על זה כלל, כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים הראשונים מזמן תנאים ואמוראים], ואפילו אנחה של יהודי שמצטער על מיעוט חלקו בעבודת ה', יש לה חשיבות גדולה ורצויה היא במרום כמו עבודתם של הדורות הקדמונים.

והרה"ק מאיזביצא ע"ה אמר ששמע דבר חידוש מפי רבו הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה, שיש מעלה מיוחדת לדורות האחרונים על פני הדורות הראשונים, כי אף שבדורות האחרונים המוחות מתמעטים בכל פעם, אבל נקודת החיים שבלב מתרחבת תמיד ונעשה מזוכך בכל פעם בגלות יותר (פרי צדיק ואתחנן אות כא).

ב ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו, ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו. וצריך להבין הרי אדם פשוט אין לו כל השגה בצורת מלאך, וכיצד יוכל לדעת האם רבו דומה למלאך, ויש שפירשו ש'מלאך' היינו הדורות הראשונים שהיו לפנינו, כמו שאמרו חז"ל 'ראשונים כמלאכים', ואם הרב משתדל להידמות לרבותינו הראשונים ולמסור שמועותיהם לדורות הבאים, אז הוא דומה למלאך וראוי ללמוד תורה מפיו, אבל אם אין הרב מכניע עצמו לרבותיו שקדמו לו אין ראוי לשמוע וללמוד מפיו.

ועל פי זה יש לפרש גם את דברי הגמרא דלעיל 'אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים', שאם אנו נכנעים בפני הדורות הקודמים והם דומים בעינינו כמלאכים, אזי אנו חשובים לכל הפחות כבני אדם, אבל אם אין אנו מתבטלים לדורות הראשונים והם דומים בעינינו כבני אדם, אזי אנחנו במדרגה נמוכה עוד יותר ואיננו דומים אלא לחמורים. אם כן אף אם נוכחנו לראות וכמעט אי אפשר להגיע בדורות הללו להשגה של ממש בעבודת ה', יש לנו להתבטל לדורות הראשונים שעבדו במסירות נפש וללמוד מהם גם לדורנו אנו, שאין לנו עצה ותבונה אלא למסור נפשנו לזכות להתקרב לאבינו שבשמים, כי התורה איננה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה.

וכך נדרש הפסוק **הסכת ושמע ישראל** כתתו עצמכם על דברי תורה, ועל ידי זה זוכים להמשך הפסוק **היום הזה נהיית לעם לה' אלקיך**, שבכל יום יהיה בעיניך כאילו היום באת עמו בברית, והעצה בימי החשכות לקיים דברי המשנה (ברכות ב.) 'מאימתי קורין את שמע בערבין', להתחזק בקבלת עול מלכות שמים במסירות נפש בזמני הערב בסוף הדורות, ורק באופן זה אפשר להחזיק מעמד בעבודת ה' בגלות עד שנזכה לזמן הבוקר והאור בבוא הגאולה.

חשיבות דורות השפלים

ואם ישאלך אדם שכשמתבוננים

וידבר משה והכהנים הלויים אל כל ישראל לאמר, הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלקיך (כז ט).

דור עקבתא דמשיחא הוא זמן קשה בכל הנוגע לעבודת ה', וגם נשמות ישראל שבדור זה הם נשמות נמוכות ושפלות ביחס לנשמות ישראל בדורות הקודמים, וידוע גודל הדורות הראשונים אשר היו גדולים בשיעור קומתם מן האחרונים, כדברי חז"ל (ברכות לה:): לא כדורות הראשונים דורות האחרונים, ולעולם הראשונים המה במעלה יתירה וגבוהה על פני האחרונים, וככל שחולפים הדורות כך הם מתמעטים והולכים [שהדורות היו טובים וצדיקים מן אחרונים וכו', שאי אפשר שיהיו אחרונים כראשונים (רש"י ר"ה כה: ד"ה אל)].

הכנעה לדורות הראשונים שעבדו במסירות נפש

אמרו חז"ל (שבת קיב:): אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, דהנה עיקר מעלת עובד ה' היא כפי מידת מסירות נפש שבקרבו, להיות מוכן ומזומן להקריב נפשו ומאודו על קדושת ה', וזוהי מעלת הדורות הראשונים על פני הדורות המאוחרים, כי הדורות הראשונים היו מיוחדים ומזומנים למסור נפשם על קידוש ה', וכומו שאמרו (ברכות כ.). שהראשונים שהיו רגילים למסור נפשם על קידוש היו זוכים שייעשו על ידיהם ניסים, ואילו הדורות המאוחרים שאינם רגילים למסור נפשם אינם רגילים בניסים.

ועל דורותינו מוטל תמיד להתאמץ לאחוז בדרכי אבותינו והדורות הקודמים, כדי שתהיה לנו שייכות עמם ועם מדרגתם [כמו שכתוב (ש"ה"ש א ח) 'אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן', ופירש רש"י: 'אם לא תדעי לך' כנסייתי ועדתי, 'היפה בנשים' בשאר אומות, איכה תרעי ותנצלי מיד המציקים לך להיות ביניהם ולא יאבדו בניך, התבונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורתך ושמרו משמרתך ומצותי ולכי בדרכיהם]. והנה אמרו חז"ל (מו"ק יז.) אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (מלאכי

עבודת האדם לייחד הגשמיות עם הרוחניות

בית אהרן (עמ' קמג). ובאילה הרה"ק רבי נפתלי מליטאוויסק בן הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב (עמ' קמא) הובא כן בשם הרה"ק מרוזין ע"ה].
ואלו דברי הרמב"ם ע"ה בשמונה פרקים (פ"ה) שמכלל מצות (לעיל ו ה) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך', שיהיו כל חלקי נפשנו מיוחדים לאהבת ה', וכל מעשינו הגשמיים יהיו מכוונים לאהבת ה' ועבודתו, ובזה יתקיימו דברי חז"ל (ברכות סג.) על הכתוב 'בכל דרכיך דעהו' אפילו לדבר עבירה, היינו שאפילו דברים שיש בהם צד עבירה נעשה אותם לשם שמים.

התחדשות התורה בכל יום

היום הזה ה' אלקיך מצונו לעשות (כו טז).
כתב רש"י דברי חז"ל שדרשו מכאן **היום הזה ה' אלקיך מצונו** בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאלו בו ביום נצטוו עליהם. וכן על הפסוק (שמות יט א) 'ביום הזה באו מדבר סיני מפרש רש"י הקדוש שלפניך כתוב 'ביום הזה' ולא 'ביום ההוא', כדי שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו. ויש לדעת שלא בכדי יזכה האדם להשגה זו, אלא רק על ידי הכנת הלב כראוי רק אז זוכה להתחדשות תמידית, ואז דברי תורה מתחדשים בו בכל יום, כמו שמברכים 'ברוך אתה וכו' נותן התורה', לשון הווה, לומר שנתנת התורה מתחדשת בכל יום ויום, כמבואר בשל"ה הקדוש (תולדות אדם בית ה') בשם הדרת קודש, שלפניך תקנו לברך 'נותן התורה' לשון הווה, על הארת התורה המתחדשת בכל יום. וכך פירש הט"ז (או"ח סי' מז סק"ה): ונראה לי עוד שתיקנו לחתום נותן התורה שיש במשמעותו לשון הווה, ולא נתן בלשון עבר, אלא הכוונה שהוא יתברך נותן לנו תמיד בכל יום תורתו, דהיינו שאנו עוסקים בה וממציא לנו הוא יתברך בה טעמים חדשים.

הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים [וזה לשון הרמ"א (סי' א ס"א): 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהילים טז ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך. כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר (ירמיה כג כד) 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד].

ועוד סעיף יש (שם סי' רלא ס"א), בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוון להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעהו' [וזה לשון השלחן ערוך: בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעהו', ואמרו חכמים (אבות פ"ב מי"ב) כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך או לדבר הגורם עבודתו].

ואמר על כך הרה"ק רבי זושא מאניפולי ע"ה שכל עבודת ה' של האדם תלויה בסעיפים אלו, והרמז לכך הוא בדבריו של אליהו הנביא לבני ישראל (מלכים א' יח כא) 'עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים', כלומר עד מתי לא תתגברו לקיים את שתי ההלכות האלו, לזכור את ה' בכל שעה ולעשות את כל המעשים לכבודו יתברך [הוספות מהרצ"א על סור מרע ועשה טוב (אות לו)]. וראה גם בליקוטים מהרה"ק רבי אשר מסטאלין, הנדפס בסוף ספר

וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וְגו'. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה וְגו'. (כו א-ב). מעיקרי עבודת האדם לבוראו הוא לייחד את גשמיות העולם עם הרוחניות, שעל זה אנו אומרים קודם כל מעשה המצוות 'ליחד שם יו"ד ה"א בו"ו ה"א', והרמז הוא כי שם י"ה רומז לרוחניות העולם ושם ו"ה רומז לגשמיות העולם [כמו שאמרו בתיקוני זוהר (הקדמה ט:)] ששם הוי"ה ראשי תיבות 'שמחו השמים ותגל הארץ'. נמצא שאותיות י"ה רמז לשמים הרוחניים ואותיות ו"ה רמז לארץ הגשמית], וזוהי עבודת האדם לייחד את הגשמיות עם הרוחניות, ועל ידי קיום מצוות התורה במעשה גשמי זוכים להשיב את הגשמיות ולהופכה לרוחניות [ובאמת לעתיד לבוא יהיה השם יהי"ה (ליקוטי תורה להאריז"ל זכריה יד ט), רמז לכך שגם הגשמיות תתהפך לרוחניות, וגם אותיות ו"ה ישובו להיות י"ה (תשואות חן ראה ד"ה עשר הב')].

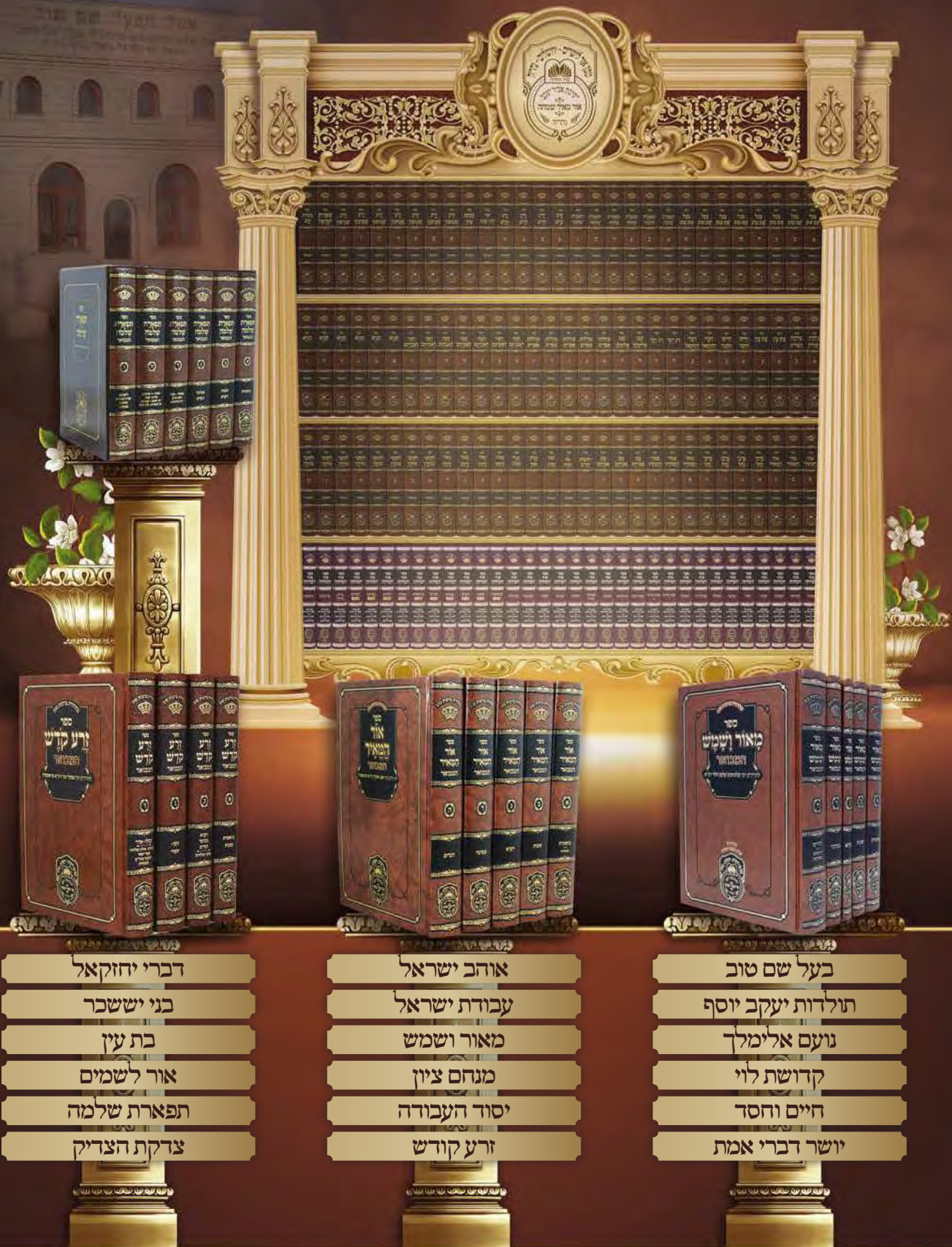
כשיהודי מישראל מרומם את הגשמיות זוכה בכך להביא ביכורים לה'. כפי מה שאמר הרה"ק בעל **תשואות חן ע"ה** (ד"ה והיה) שבמצות ביכורים נאמר **והיה כי תבוא אל הארץ וגו' ולקחת מראשית פרי האדמה**, שעל ידי שמייחד במעשיו שם 'והיה' על ידי ייחוד הגשמיות שהוא ו"ה עם הרוחניות שהוא י"ה, אזי יזכה לקחת מראשית פרי האדמה ולהשיבה אל הקדושה, וזה סוד מצות הביכורים לקרב את הארציות אל התורה הנקראת 'ראשית'.

קידוש הגשמיות על ידי שזוכרים תמיד את ה' יתברך

והעצה לזכות לקדש את העשייה הגשמית היא על ידי שיתכוון בכל מעשיו לשם שמים, ושני סעיפים התייחדו לכך בשולחן ערוך, והם הסעיף הראשון (או"ח סי' א ס"א) 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהילים טז ח) הוא כלל גדול בתורה ובמעלות

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

דברי יחזקאל
 בני יששכר
 בת עין
 אור לשמים
 תפארת שלמה
 צדקת הצדיק

אוהב ישראל
 עבודת ישראל
 מאור ושמש
 מנחם ציון
 יסוד העבודה
 זרע קודש

בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 קדושת לוי
 חיים וחסד
 יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומזמלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com